

nuenen

Nuenen is een 'bomenbolwerk'

Basisdocument deel I

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen c.a.

V&T
Kring

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2	3	Analyse en visie	33
1.1	Aanleiding.....	2	4	Strategie.....	34
1.2	Doel, aard en status van het bomenbeleidsplan	2	5	Epiloog	35
1.2.1	Doel van het bomenbeleidsplan	2	6	Implementatie	36
1.2.2	Aard van het bomenbeleidsplan	2	7	Naschrift.....	37
1.2.3	Status van het bomenbeleidsplan.....	2	7.1	Deelnemerslijst.....	37
1.3	Typering plangebied	3	7.2	Dankwoord.....	37
1.4	Begrenzing plangebied.....	3	8	Literatuurlijst	38
1.5	Leeswijzer plan.....	4	9	Bijlagen	39
2	Inventarisatie	5	9.1	Verslag brainstorm	39
2.1	Gemeente in historisch perspectief.....	5	9.2	Overzichtskaart structuren	41
2.2	Ontwikkelingen door de jaren heen	6	9.3	Kaart waardevolle en geleghheidsbomen.....	42
2.2.1	Het belang van bomen.....	6	9.4	Bronvermelding beeldmateriaal.....	43
2.2.2	Stedenbouwkundige structuren in Nuenen c.a.....	6	9.5	Verklarende woordenlijst	44
2.2.3	Historisch perspectief en cultureel erfgoed	7			
2.2.4	Historische linten ± 1900.....	8			
2.2.5	Het historische weefsel van Nuenen	10			
2.2.6	De moderne verkeersstructuur.....	11			
2.3	Huidig beleid en beheer in gemeente Nuenen c.a.....	12			
2.3.1	Beleid.....	12			
2.3.2	Regulering en Handhaving	15			
2.3.3	Beheer	16			
2.4	Antropogene landschapselementen	16			
2.4.1	Nuenen, de oude kern; blok 1.....	19			
2.4.2	Jaren vijftig en zestig; blokken 2, 3 en 4.....	20			
2.4.3	Jaren zeventig en tachtig; blokken 5 en 6	23			
2.4.4	Jaren negentig – heden; blok 7	26			
2.4.5	Eeneind, wonen en bedrijven I en II; blok 8.....	27			
2.4.6	Gerwen	28			
2.4.7	Nederwetten	29			
2.5	Achterstallig onderhoud	30			
2.6	Waardevolle en geleghheidsbomen in de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten	30			
2.7	Ecologie.....	30			
2.8	Waardering en beleving door bewoners.....	31			

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

"Hoe wil je de bomen redden als er steeds maar meer mensen bijkomen voor wie de bomen in de weg staan?" (Marc Callewaert, 1927, Vlaams journalist).

Steeds meer komt het bomenbestand van de gemeente Nuenen c.a. in het gedrang door intensivering van verkeer, verbreding en aanpassing van wegen, het graven van sleuven voor kabels en leidingen en stedenbouwkundige aanpassingen. Voor de gemeente Nuenen c.a. is het bomenbestand een kostbaar erfgoed, niet in de laatste plaats vanwege de cultuurhistorische waarde. De zorg voor dit erfgoed vormt de aanleiding tot het beschrijven van een onderbouwd en gedragen bomenbeleid.

De gemeente Nuenen heeft de intentie uitgesproken de bomenstructuur te willen vastleggen en instandhouden binnen vooraf vast te stellen – integrale – randvoorwaarden met de nodige flexibiliteit. Dit is gebaseerd op de visie:

Nuenen is een 'bomenbolwerk'.

1.2 Doel, aard en status van het bomenbeleidsplan

1.2.1 Doel van het bomenbeleidsplan

Het beleidsplan bomen voor de gemeente Nuenen c.a. heeft als doel: Het duurzaam instandhouden van een gezond en gevarieerd bomenbestand en boomstructuren die belangrijk zijn voor het straatbeeld en de oriëntatie.

Dat wil zeggen dat voor de formulering van het beleid telkens wordt gekeken naar de instandhouding van dat bomenbestand; het instandhouden van structuren en beelden. Daarvoor worden vaak keuzen gemaakt die de langere termijn beslaan, waarbij "langer"

wordt geplaatst in het perspectief van de levenscyclus van een bomenbestand.

1.2.2 Aard van het bomenbeleidsplan

In het beleidsplan wordt een kader beschreven waarbinnen ontwikkelingen in de openbare ruimte moeten worden vormgegeven. Het geeft vorm aan de ambities op het gebied van Ruimtelijke Ordening en wegbeheer, maar stelt ook randvoorwaardelijke kaders voor de vervulling van deze ambities. Ten behoeve van de kwaliteit en draagvlak voor de beleidsvisie is een klankbordgroep ingesteld, die gedurende de totstandkoming van het beleidsplan de gemeente heeft geadviseerd.

1.2.3 Status van het bomenbeleidsplan

Het bomenbeleidsplan is een plan dat wordt vastgesteld door de raad van de gemeente Nuenen c.a. Dit houdt in dat het plan ook politiek draagvlak heeft. Het bomenbeleidsplan is geen vrijblijvende formulering maar een bindend kader waarbinnen besluiten die betrekking hebben op de openbare ruimte (bijvoorbeeld bestemmingsplannen, gemeentelijk rioolplan, verkeersstructuurplan, etc.) genomen worden. Ook voor regulering en handhaving met betrekking tot het bomenareaal worden binnen het beleidsplan handvatten aangereikt.

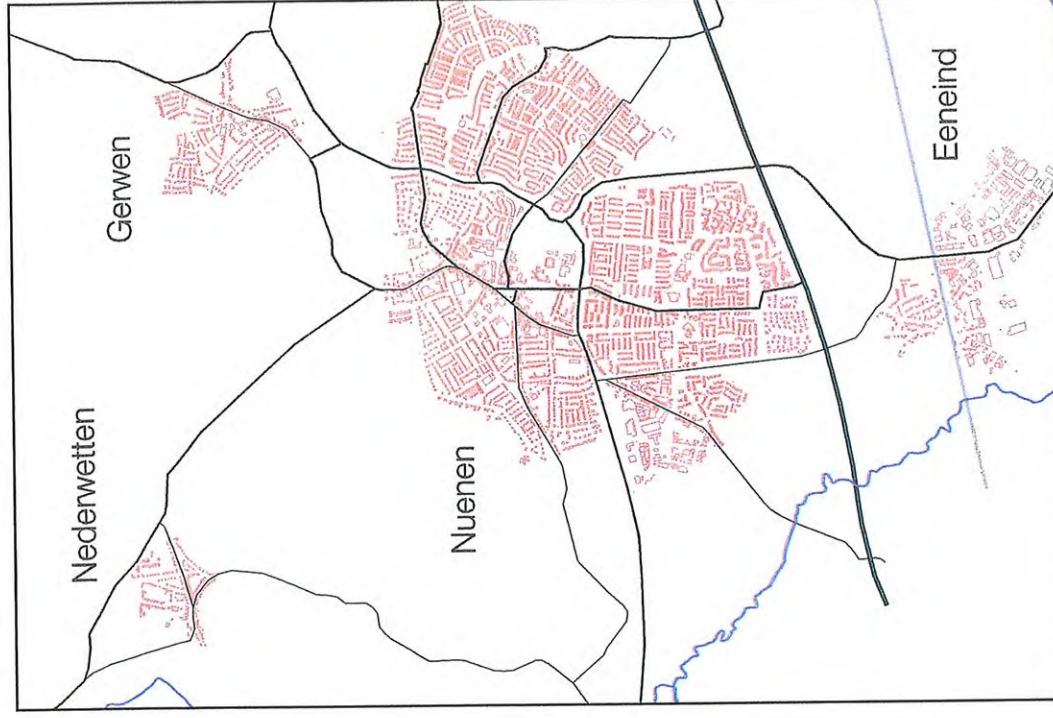
In het hoofdstuk Implementatie worden instrumenten genoemd die na de vaststelling van het bomenbeleidsplan uitgewerkt moeten worden. De vaststelling van het bomenbeleidsplan is een impliciete opdracht voor de uitwerking van de implementatie. Het plan heeft een geldigheidstermijn van tien jaar, ingaande in 2003, dus tot en met 2012 en geeft de uitgangspunten voor het duurzaam instandhouden van een gezond en gevarieerd bomenbestand weer. Het plan dient tussentijds geëvalueerd te worden en een herziening te krijgen uiterlijk in 2011.

1.3 *Typering plangebied*

De gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten (Nuenen, cum annex ofwel het bijgevoegde, kortweg c.a.) ligt aan de oostelijke oever van de Dommel en ingebed tussen de stedelijke gebieden van Eindhoven en Helmond. De gemeente telt ca. 23.000 inwoners. De zandgronden waar Nuenen, Gerwen en Nederwetten op liggen zijn al vroeg in gebruik genomen omdat deze eenvoudig ontginbaar waren. Hierdoor heeft de gemeente een oude historie. Oude structuren hebben latere ontwikkelingen overleefd. Daardoor is de cultuurhistorische waarde van het plangebied groot.

1.4 *Begrenzing plangebied*

Het bomenbeleidsplan heeft betrekking op het beleid voor de bomen binnen de bebouwde kommen van de gemeente Nuenen c.a. Daarnaast worden ook de verbindende assen tussen de kerkdorpen meegenomen in het plan. In het kaartje hiernaast is dit weergegeven. Ook zullen in dit plan aspecten worden beschreven wat betreft de instandhouding van het particuliere bomenareaal, voor zover dit van belang is voor de aankleding van de openbare ruimte. Tevens kunnen hierbij aspecten als dendrologie en ecologie als criterium gelden.

Afb. 1: Overzichtkaartje van het plangebied

1.5 Leeswijzer plan

Het bomenbeleidsplan kent twee versies: het basisdocument en het bestuurlijk document. Het onderscheid zit in de tekst: volledig of samenvattend.

In het bomenbeleidsplan is een stapsgewijze opbouw te onderscheiden. Zowel het basisdocument als het bestuurlijk document volgen deze opbouw. Hiervoor is gekozen om de formulering van het beleid zorgvuldig te kunnen weergeven en helder over te brengen. Het basisdocument kent drie delen. In de koptekst is het betreffende deel te onderscheiden, rechts bovenaan iedere pagina. Zo kunt u eenvoudig herleiden welk deel u leest (vetgedrukt is het deel dat voor u ligt):

I. inventarisatie;

Hierin wordt de huidige situatie in beeld gebracht, waarbij illustraties voor verheldering zorgen. De inventarisatie is als volgt opgebouwd:

- **Historische ontwikkelingen;**
- **Huidig beleid;**
- **Feitelijke inventarisatie van het bomenbestand in elementen;**

II. analyse, visie en strategie, epiloog;

De analyse van de inventarisatie beschrijft de achtergronden van de inventarisatie en de consequenties van de in het verleden gemaakte keuzes. Op grond hiervan wordt een visie geformuleerd. Op basis van de analyse en visie kan een ontwikkelingsrichting worden beschreven. Deze ontwikkelingsrichting wordt de strategie genoemd. Dit deel wordt afgesloten met het epiloog. In dit hoofdstuk wordt een resumé gegeven van de te nemen stappen bij het uitvoeren van het bomenbeleid;

III. implementatie;

Bij de implementatie worden instrumenten genoemd die na vaststelling van het bomenbeleidsplan ontwikkeld, aangepast en/of nader uitgewerkt moeten worden.

In de rapportage wordt gesproken over stedenbouwkundige cellen, wijken en blokken*.

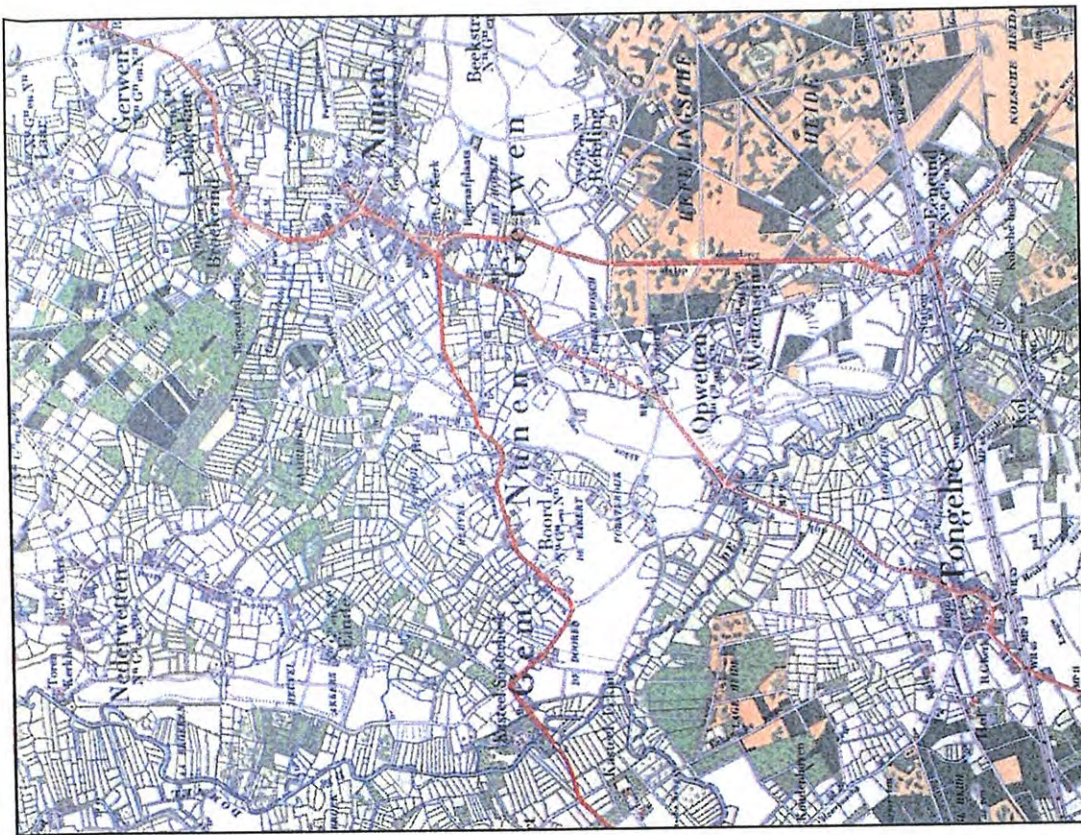
De stedenbouwkundige cellen zijn de kleinste eenheden: de duidelijk herkenbare groepen van woningen uit eenzelfde periode en direct bij elkaar in de buurt gebouwd. De wijken worden gevormd door de koppeling van deze cellen die een geheel vormen uit een bepaalde periode, vaak met een eigen naam en gescheiden door doorgaande wegen.

2 Inventarisatie

2.1 Gemeente in historisch perspectief

De gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten bestaat uit drie kerkdorpen.

In de uitgiftebrief van de hertog van Brabant, gedateerd 4 december 1300, gericht aan de inwoners van "Nune" en "Gherwen", zijn de gemeentegrenzen beschreven. In 1821 is Nederwetten aan de gemeente Nuenen-Gerwen toegevoegd. De naam Nuenen, vroeger ook geschreven als Nuenhen of Nuenheim, is een samentrekking van nuen ("nieuwe") en heim ("woonplaats") en betekent daardoor "nieuwe woonplaats". De naam is omstreeks het einde van de 13^e eeuw ontstaan. (Zie boek van J. Coenen: "Gegeven Sint Barbara 1300").

Afb. 2: Historisch kaartje Nuenen

2.2 Ontwikkelingen door de jaren heen

2.2.1 Het belang van bomen

De overheid heeft vroeger (achttiende en negentiende eeuw) een grote rol gespeeld in het planten van bomen langs wegen. Dit heeft waarschijnlijk te maken gehad met het houttekort in Nederland. De bomen werden echter ook geplant omdat ze schaduw gaven in hete zomers en beschutting tegen de wind.

De eerste bepalingen van de provincie Noord-Brabant over wegbepanting zijn van 1820. Dit bevatte een aanmaning aan gemeentebesturen om bomen te planten:

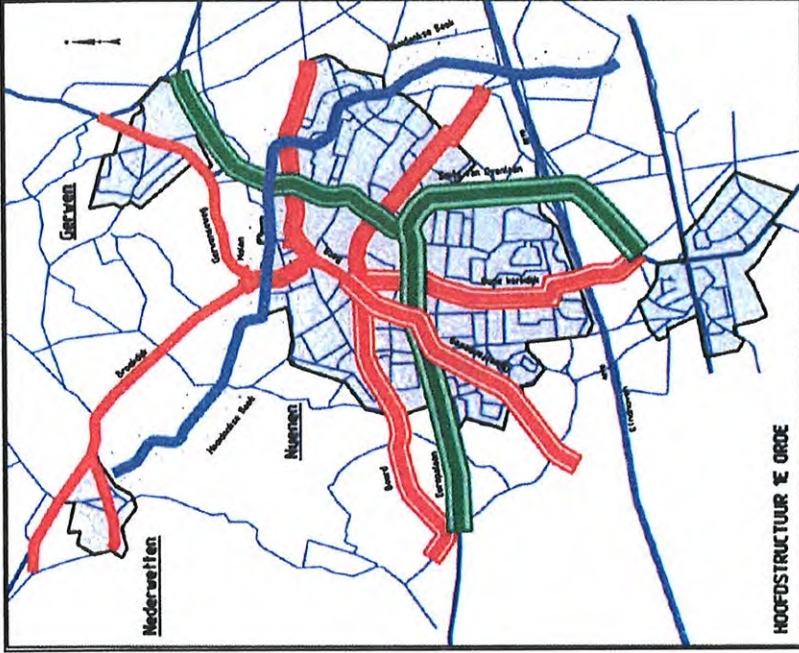
"Daar het eikenhout in de Provincie van tijd tot tijd schaarser en duurder wordt en de Gemeentebesturen tot onderhoud van publieke gebouwen, bruggen, enz. altoos eikenhout benodigd hebben, zoo zullen zij bedacht zijn, om op de wegen en ledige plaatsen in de dorpen, daartoe dienende, boven alle andere, eiken heesters te doen planten en geen jaar laten voorbijgaan, zonder er ten minste eenigen geplant te hebben, waarvan het getal door de Raad der Gemeente nader zal worden bepaald."

Voor het beplanten werd de volgende aanwijzing gegeven:

"[...] zoo zullen de gemeentebesturen verplicht zijn te zorgen dat zoodanige groote wegen of heerbanen, die doorgaans, ingevolge 's-lands wetten veertig voeten breed en thans niet of niet behoorlijk beplant zijn, aan weerszijden in bedden ter breedte van 5 à 6 voeten met sparren bezaaid of wel met eenen dubbele rei heesters aan weerszijden beplant worden."
(Lijnen door Brabants land, 1997)

2.2.2 Stedenbouwkundige structuren in Nuenen c.a.

De openbare ruimte van de gemeente kan vergeleken worden met het vatenstelsel van een menselijk lichaam. Vanuit het hart vertakt zich het systeem op een logische en heldere wijze tot in de kleinste geleidingen.

Afb. 3: Hoofdstucturen eerste orde

Er is sprake van een duidelijke ordening van hoofdslagader tot aan de minuscule haarvaatjes. Voor de openbare ruimte geldt hetzelfde, maar daar komt nog één aspect bij; de vormgeving en esthetische kwaliteit (waaronder de typologie). Zo zijn er verblijfsruimtes zoals het plein, het park en de speelplek. Er zijn historische verkeersroutes, nieuwe verkeersroutes, verzamelwegen, snelwegen, erven en woonstraten. Soms is de verblijfskwaliteit en de verkeerskwaliteit met elkaar gecombineerd, zoals het geval is bij lanen.

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen

Wanneer het stelsel van openbare ruimte op logische wijze wordt opgezet en ingericht, is er sprake van een goede leefbaarheid, oriëntatie en herkenbaarheid. Het (verkeers)gedrag wordt er positief door beïnvloed, waardoor er onder andere sprake is van een min of meer 'automatische' (verkeers)veiligheid. Mensen gedragen zich op logische wijze en zijn in die zin meer voorspelbaar in hun gedrag, waardoor er een afname ontstaat van (bijna) ongelukken, irritatie en agressie. Ook sociale veiligheid, bestrijding kleine criminaliteit en vandalisme is gebaat bij een helder ingerichte openbare ruimte. Het is van zeer groot belang dat de (historisch) stedenbouwkundige structuur, de architectuur en de inrichting van de openbare ruimte in relatie tot elkaar beschouwd worden. Ze zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Afb. 4: Nuenen vanuit de lucht

2.2.3 Historisch perspectief en cultureel erfgoed

Ook – en vooral – gezien vanuit een historisch perspectief is deze opbouw (het vatenstelsel) van origine aanwezig. Ook daar waar er sprake is van een ernstige verstoring van de oorspronkelijke structuren is het mogelijk het herstelproces (via esthetisch beheer) in gang te zetten. De radiale verbindingen van en naar omliggende historische kernen vormen karakteristieke lange linten.

Ze zijn vaak eeuwen oud en bezitten in hun vormgeving een soort 'ziel'. De historische linten liggen meestal op een logische plek en zijn overwegend kleinschalig en organisch van karakter. Naarmate men de kern of het centrum nadert versmalt en intensiveert het functionele en ruimtelijke beeld.

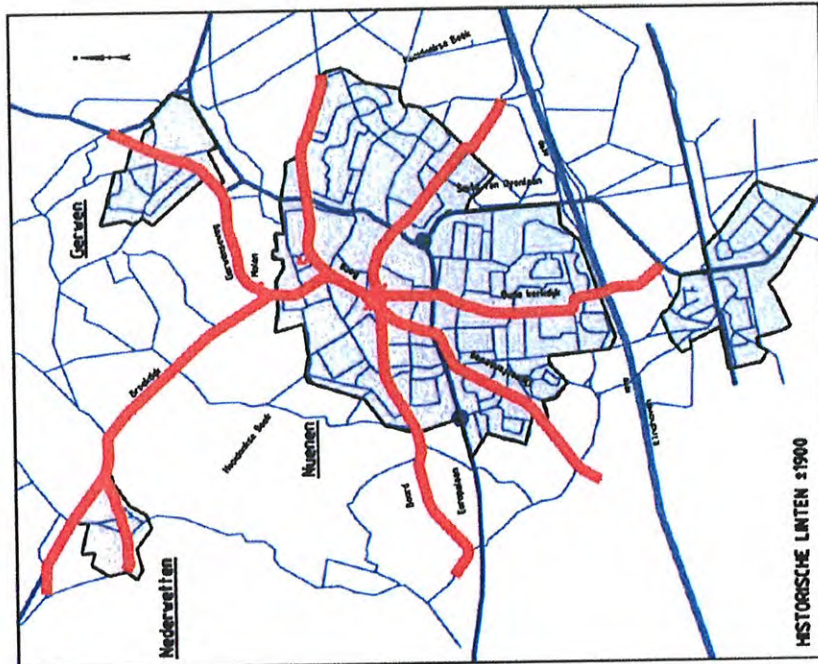
Afb. 5: Boord (wat eens was...)

Belangrijke bakens in het landschap worden gevormd door de kerkgebouwen en vooral de kerkspitsen en torens. Hierdoor ontstaat een automatische en natuurlijke herkenning en oriëntatie. Dit soort mechanismen werkt tot op de dag van vandaag, uitgezonderd in die plaatsen waar men gedwongen omleidingen of ringsystemen heeft aangebracht. De belangrijke gebouwen van een stad en kleine kern dienen altijd aan een belangrijke openbare ruimte te staan. Het gemeentehuis, een kerk, een bibliotheek of museum staan bijvoorbeeld aan de markt, de brink, de hoofdstraat, een plein, een park of dergelijke. Wanneer men de titel 'historisch perspectief en cultureel erfgoed' gebruikt, heeft men het vooral over de historische bebouwing en vooral de zwaartepunten (bijvoorbeeld de monumenten) daarbinnen. Echter, de openbare ruimte maakt even goed deel uit van het onlosmakelijk verbonden samenspel van vormgevende disciplines.

Onder andere de bescherming van de oorspronkelijke nederzettingvorm (en dus de typologieën) speelt daarbij een grote rol. Zelfs in een gemoderniseerde vorm dienen ze oorspronkelijkheid te bezitten.

2.2.4 Historische linten ± 1900

De historische linten van de kern Nuenen bestaan uit de Broekdijk, Opwettenseweg, Geldropsedijk, Boordseweg, Parkstraat, Park, Berg, Beekstraat, Papenvoort, Oude Kerkdijk en Lyndakkers. Het betreft de lange doorgaande verbindingen met de omliggende kernen.

Afb. 6: Historische linten

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen

Vaak staat er laanbeplanting langs deze routes. Het karakter van deze linten is vanaf het moment van ontstaan van de routes, in een sluipend proces, ingrijpend veranderd. Van een simpel zandweggetje via puinverharding naar bestrating en een soort totale versterking in de kern van Nuenen. Op dit moment is de centrale hoofdstraat overvol aan het raken. De bestrating ruikt langzaam maar zeker op van gevel tot gevel. De huidige indeling bestaat uit een rijweg en parkeerstroken met een aanliggend trottoir aan weerszijde.

Afb. 7: Parkstraat vóór renovatie

Afb. 8: Parkstraat na renovatie

Behalve de linten zijn ook de driehoekige karakteristieke open ruimtes vanuit cultuurhistorisch perspectief van belang. De oorspronkelijke driehoekjes die gespaard zijn kunnen worden gevonden op de volgende locaties:

- Berg – Papenvoort (de linde),
- Boord – Boordseweg,
- Park
- Lissevoort – Broek

De grote bomen staan feitelijk 'klem' in de bestrating, ondergrondse infrastructuur en bebouwingen. De oorspronkelijke laanbeplanting is

verbrokkeld geraakt (uitval vanwege kabels, rioleringen, verkeersstralingen en gesloten verhardingen). Van één doorgetrokken groene lijn is weinig sprake meer. Uitzonderingen hierop zijn Boordseweg en Lyndakkers.

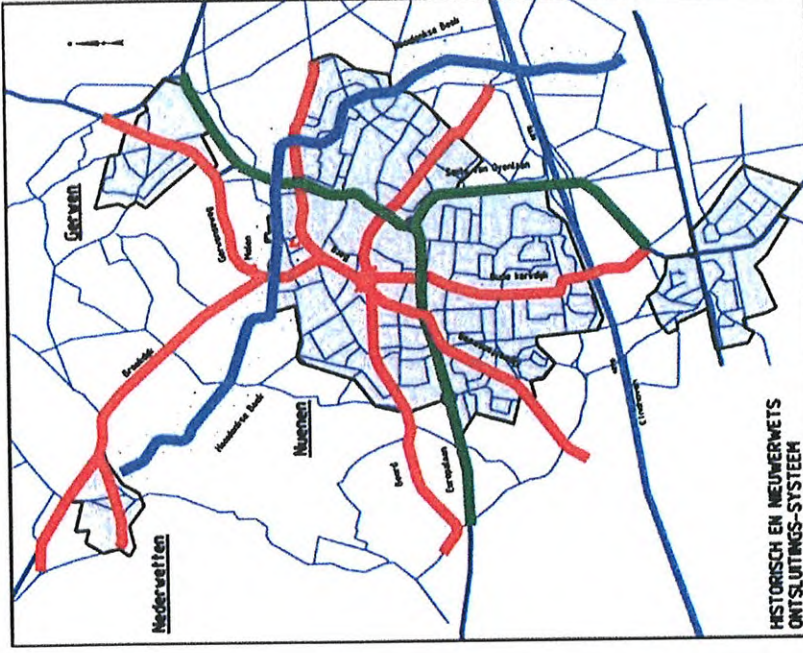
De opbouw van buiten naar binnen, zijnde van breed naar smal, van open naar besloten, van groen naar stenig is nauwelijks nog te herkennen. Het evenwicht tussen schaal en maat van bebouwing en de inrichting van de openbare ruimte is in een sluipend proces scheef gegroeid.

Afb. 9: Kloosterstraat zestiger jaren

2.2.6 De moderne verkeersstructuur

Het nieuwe verkeerssysteem, bestaande uit de Smits van Oyenlaan, Europalaan en Collse Hoefdijk, is ontstaan in de jaren zeventig en tachtig. Dit zeer herkenbare systeem is niet over het historische radiale ontsluitingssysteem gelegd. Op heldere wijze ligt het ernaast, waardoor het oorspronkelijke bespaard is gebleven. Op fraaie wijze bestaat nu de tegenstelling tussen oud en nieuw. Ze vormen een helder en herkenbaar contrast ten opzichte van elkaar. Dit gegeven zou volledig benut worden, indien men de inrichting vollagen tegengesteld kiest.

Afb. 12: Historisch en modern ontsluitingssysteem

2.3 Huidig beleid en beheer in gemeente Nuenen c.a.

2.3.1 Beleid

In de gemeente Nuenen c.a. zijn met betrekking tot bomen verschillende beleidsdocumenten van belang:

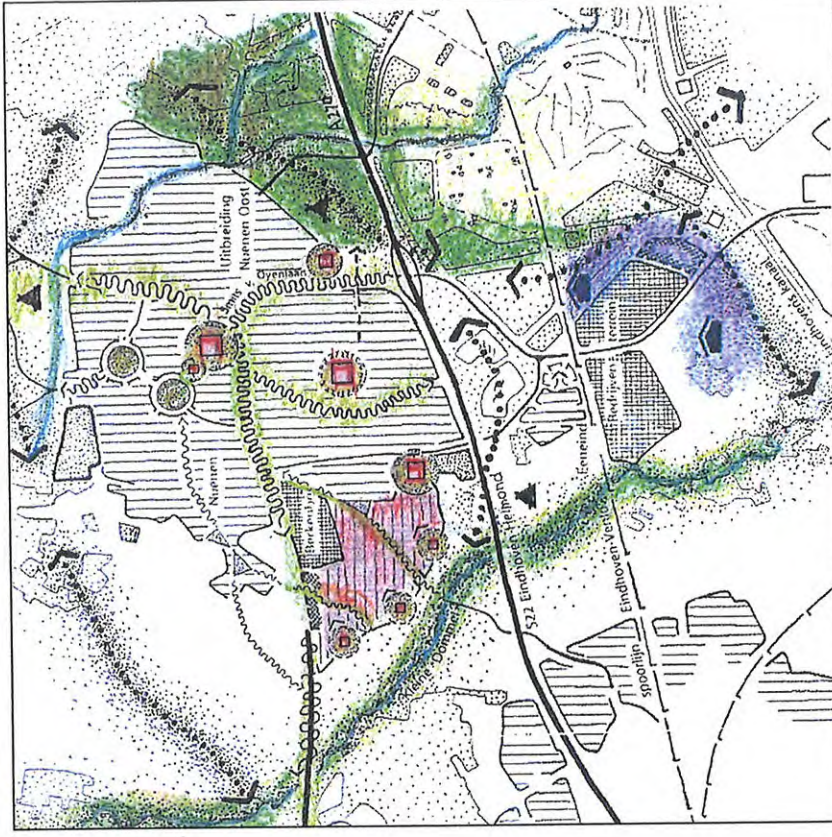
Structuurplan (mei 1999; aangepast januari 2002)

Het structuurplan geeft een visie op hoe de gemeente Nuenen c.a. de eigen plaats in de stadsregio op duurzame wijze invult. De gemeente Nuenen c.a. heeft in het waardevolle middengebied tussen Helmond en Eindhoven een eigen identiteit als 'groene woongemeente'.

De voor dit profiel* bepalende kwaliteiten, zowel aanwezig als potentieel, worden gehandhaafd en op duurzame wijze verder ontwikkeld. Uitgangspunt hierbij is de meerkerigheid en de eigenheid van de verschillende kernen binnen de gemeente. Historisch waardevolle bebouingslinten vormen een duidelijke en herkenbare begrenzing van de toekomstige komrand van het Dommeldal.

Op alle schaalniveaus is groengeleding een structuurbepalend beginsel. Versterking van de groenstructuur in de kom zorgt op kernniveau voor verbinding tussen kom en buitengebied. In de overgang naar het buitengebied spelen watersysteem en historische patronen een belangrijke rol. Door hiermee rekening te houden wordt de herkenbaarheid versterkt en draagt het bij aan de geleding van deelgebieden in de kom en de herkenbaarheid van hoofdverkeerswegen.

In het Structuurplan wordt één variant uitgewerkt. Deze variant 'Groengeleding' staat op onderstaande kaart nader uitgewerkt.

Afb. 13: Kaart structuurplan

Verkeersveiligheidsplan (juni 2000)

In 1995 is door de gemeente Nuenen c.a. het verkeersstructuurplan vastgesteld. In 1999 is besloten het plan te actualiseren. Dit is in 2000 gebeurd. Het plan bestaat uit meerdere deelplannen. Eén van deze deelplannen is het Verkeersveiligheidsplan. In het Verkeersveiligheidsplan worden de hoofdlijnen van het verkeersbeleid vastgelegd. Dit beleid vormt het algemene toetsingskader voor alle verkeersveiligheidsvraagstukken voor de gemeente Nuenen c.a. Daarnaast bevat het Verkeersveiligheidsplan een Meerjaren Uitvoeringsprogramma dat oplossingen aanraagt voor concrete verkeersonveilige situaties.

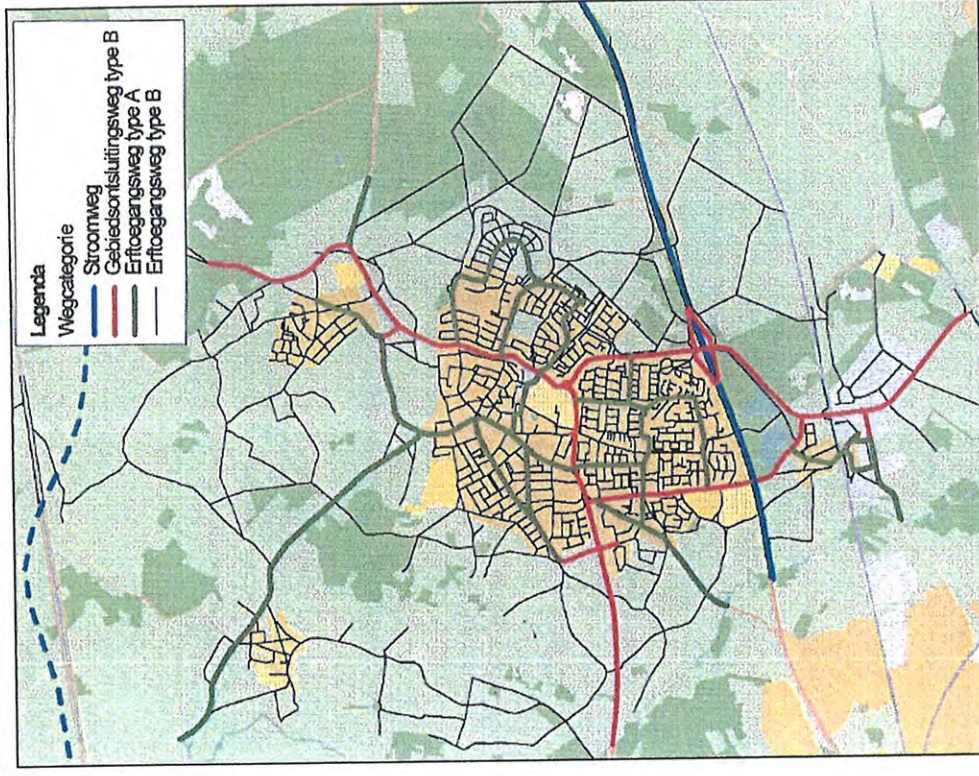
De openbare ruimte wordt in het plan onderverdeeld in verkeers- en verblijfruimten. Deze onderverdeling wordt mede bepaald door de activiteiten die plaatsvinden op wegen in die openbare ruimte. In verkeersruimten moet een (verplaatsingsdoel) gerichte en gelijkmatige voortbeweging van voertuigen en voetgangers mogelijk zijn.

In verblijfsgebieden moeten (verblijfs)activiteiten van personen die de weg gebruiken als bewoner, bezoeker, enz. mogelijk zijn. De prioriteit ligt bij de '(ver)blijver'.

Binnen het plan zijn de wegen gecategoriseerd naar hun functie:

- stroomfunctie; wegen met een continue doorstroomfunctie;
- gebiedsontsluitingsfunctie; wegen die het verkeer van de stroomwegen en erftoegangswegen verzamelen en verdelen;
- erftoegangsfunctie; wegen die bedoeld zijn voor het toegankelijk maken van woonbuurten.

De functionele indeling van het wegennet van de gemeente Nuenen leidt tot het volgende overzichtskaartje:

Afb. 14: Functionele indeling wegennet

Landschapsonderzoek – Natuuronderzoek Tangenten Eindhoven (1995)

Dit rapport is het resultaat van de deelstudie biotisch milieu* naar aanleiding van de tracéstudie / m.e.r. "Tangenten Eindhoven".

Uit dit onderzoek komt naar voren dat met name de bermen van de Europalaan tussen de Dubbestraat en de Dommel zeer waardevol zijn wat betreft vegetatie en flora.

Landschapsbeleidsplan Gemeente Nuenen c.a. (1996)

Dit plan geeft met name inzicht in de kwaliteiten en tekortkomingen van het landschap buiten de bebouwde kommen van Nuenen, Gerwen, Nederwetten en Eeneind.

De hoofddoelstelling van het plan is ervoor te zorgen dat het landschap zowel in beeld als in functie opnieuw samenhang krijgt. Zodanig, dat er weer sprake is van herkenbaar onderscheid tussen de oorspronkelijke landschapstypen.

Met name voor de historische verbindingswegen tussen de voormalige kernen, zoals de Opwettenseweg, Boord, Soeterbeekseweg, Gerwenseweg, Broekdijk en Papenvoortsedijk, wordt aangegeven dat hier beeldbepalende laanbeplanting gewenst is, bestaande uit inheemse beplanting van eik, es of zwarte populier. Ook voor de wegen naar de kern van Nederwetten (Soeterbeekseweg, Eikelkampen, Hooidonk en de Hoekstraat) gelden deze uitgangspunten.

Afb. 15: Hooidonk

Bestemmingsplan Buitengebied - Nota aanvullend onderzoek en wensbeelden gemeente Nuenen (november 1998)

Deze nota bevat een onderzoek en analyse van de verschillende functies die betrekking hebben op het buitengebied van de gemeente Nuenen c.a.

Vanuit de verschillende plannen op rijks- en provinciaal niveau komt de Hooidonkse beek als natte verbindingzone naar voren.

Rapport Arcadis – Visuele inspectie 1000 laanbomen langs zes doorgaande wegen (2000).

Rapportage naar aanleiding van het feit dat er bomen waren omgewaaid tijdens de storm van 3 juni 2000. Aan de hand van een visuele inspectie is een beoordeling gemaakt van de boven- en ondergrondse stabiliteit van de bomen langs zes wegen in Nuenen.

Rapport Arcadis – Nader onderzoek conditie en stabiliteit eiken Boord en Boordseweg (2001)

De visuele inspectie van de eerste rapportage van Arcadis gaf aanleiding tot een nader onderzoek van de bomen aan Boord en Boordseweg. Aan de hand van visuele inspecties zijn bomen geselecteerd waarmee proeven zijn gedaan met trekkracht. Hiermee is de stabiliteit van de bomen langs deze wegen en daarmee de kans op windworp bepaald. Het betreft met name de bomen die in smalle bermen staan of waarlangs sleuven gegraven zijn in verband met kabels en leidingen.

Gemeentelijk Rioleringsplan GRP

Het GRP heeft betrekking op het gehele grondgebied van de gemeente Nuenen. Het GRP geeft inzicht in het rioolstelsel en een overzicht van maatregelen, welke met betrekking tot de riolering in de betreffende jaargangen uitgevoerd moeten worden, qua grootte, onderhoud, aanpassingen en uitbreidingen.

Riolering ligt in veel gevallen direct in of in de omgeving van groeiplaatsen van bomen wat de ontwikkeling en vitaliteit van de bomen ofwel de kwaliteit van de riolering beïnvloedt.

Op diverse plaatsen uit zich dat in bijvoorbeeld slechte doorstroming of wateroverlast als gevolg van schades aan het riool.

Wegens aflopen van het oude GRP 1998/2002 wordt momenteel een nieuw GRP 2003/2008 geschreven.

2.3.2 Regulering en Handhaving

Voor de instandhouding van het bomenareaal in de gemeente Nuenen c.a. zijn verschillende instrumenten ontwikkeld:

Algemeen Plaatselijke Verordening (APV*)

In de APV is een afdeling opgenomen voor 'het bewaren van houtopstanden*' in de gemeente. In principe is een vergunning van burgemeester en wethouders benodigd om een houtopstand te vellen. Hiervoor is een aantal uitzonderingen aangegeven waarvoor geen vergunning vereist is. Hieronder staat een aantal vrijgestelde houtopstanden vermeld (niet uitputtend):

- Wegbeplantingen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit niet geknotte wilgen en/ of populieren;
- Houtopstanden die bij wijze van dunning worden geveld;
- Houtopstanden die op grond van de plantenziektewet moeten worden geveld;
- Houtopstanden in tuinen of erven behorende bij een woning tenzij de houtopstand:
 - zich bevindt op een perceel, gelegen rondom een zich op enige lijst bevindend monument;
 - is geplaatst op de door de bomenstichting opgemaakte inventaris van waardevolle bomen*;
 - is geplaatst op een door burgemeester en wethouders opgestelde lijst van waardevolle tuin- of erfbomen.

Burgemeester en wethouders kunnen voorschriften aan de vergunning tot vellen verbinden, bijvoorbeeld voor de herplant met daarbij behorende aanwijzingen en termijnen. Tevens kan worden bepaald dat 'niet geslaagde beplanting' moet worden vervangen. Indien zonder vergunning is geveld hebben burgemeester en wethouders de bevoegdheid herplant of instandhouding op te leggen.

Ook voor de bestrijding van iepziekte zijn voorschriften opgenomen.

Voor de bescherming van flora en fauna zijn daarnaast in afdeling 6 van de APV onder andere artikelen opgenomen die betrekking hebben op bomen. Zo is het verboden schade toe te brengen aan bomen en hout te sprokkelen in de daartoe door burgemeester en wethouders aangewezen gebieden.

2.3.3 Beheer

Voor het onderhoud van het bomenbestand wordt onderscheid gemaakt tussen de jonge aanplant (bomen jonger dan plm. 20 jaar) en oudere bomen. In principe worden alleen de jonge bomen structureel onderhouden. Hiervoor geldt het volgende onderhoudsregime:

- Klein onderhoud:
 - In de zomermaanden stamschot en wortelopslag regelmatig verwijderen;
 - Losscheurende takken regelmatig verwijderen;
 - Hinderlijk laaghangende takken boven paden en wegen en voor verkeersborden en straatnaamborden 3 maal per jaar verwijderen;
 - Boombanden, boompalen en boomkorven regelmatig controleren en zonodig maatregelen treffen;
 - Overbodige boompalen, -banden en -korven (door de directie aan te wijzen) opnemen en afvoeren naar de gemeentewerf;
 - Het verzamelen, afvoeren en stortkosten van het snoeihout is voor rekening van de aannemer.

- Groot onderhoud:
 - Tussen 1 oktober en 31 december wordt gesnoeid, uitgaande van de natuurlijke groei en habitus*. Dit dient te geschieden bij vorstvrij of lichtvriezende weer;
 - Het verzamelen, afvoeren en stortkosten van het snoeihout is voor rekening van de aannemer.

- De inspectie en het onderhoud van de oudere en eventueel waardevolle bomen:
 - Jaarlijks wordt een reguliere inspectie (VTA*) volgens een schouwtekening en checklist gemaakt. Aan de hand hiervan wordt een inspectieformulier opgemaakt;
 - Nader onderzoek: afhankelijk van de uitslag van de reguliere inspectie kan onderzoek worden gedaan naar:
 - Groeiplaats;
 - Boomstabiliteit;
 - Indringingsweerstand*;
 - Aan de hand van de inspectie wordt een jaarlijks onderhouds-/ snoeiplan opgesteld. Deze werkzaamheden behelzen overwegend:
 - Verwijderen van dood hout;
 - Terugzetten van kronen;
 - Verwijderen van waterlot en stamschot;
 - Opkronen van bomen;
 - Veiligheidsonderhoud.

- Boomvervanging vindt via jaarlijkse schouw plaats. Hieraan ligt nog geen programma ten grondslag. De initiëring wordt bepaald door een visuele inspectie waar de vitaliteit en uitval bepalend zijn. Indien de uitval meer dan 50 % bedraagt, wordt een voorstel gedaan tot reconstructie of herinrichting. Daarnaast vindt incidenteel boomvervanging plaats bij civieltechnische of groentechnische reconstructies. Deze reconstructies worden met name door het civiele programma ingegeven.

2.4 Antropogene landschapselementen

Landschapselementen die door de mens zijn aangebracht in relatie tot de functie die het landschap krijgt, worden antropogene elementen* genoemd. De functie die het landschap in het verleden gekregen heeft voor wat betreft grondgebruik, bebouwing, wegen, cultuurhistorische en archeologische elementen is sterk gerelateerd aan de ondergrond. Zo zijn de oude lintbebouwingen op de hogere gronden neergezet en is van daar uit het landschap ontgonnen en in gebruik genomen. Deze ontwikkeling is in gelijke tred gegaan

met de ontwikkeling van de beplanting. Hiermee is een koppeling gemaakt met de huidige vorm van laan- en boombeplanting en dus met haar historie.

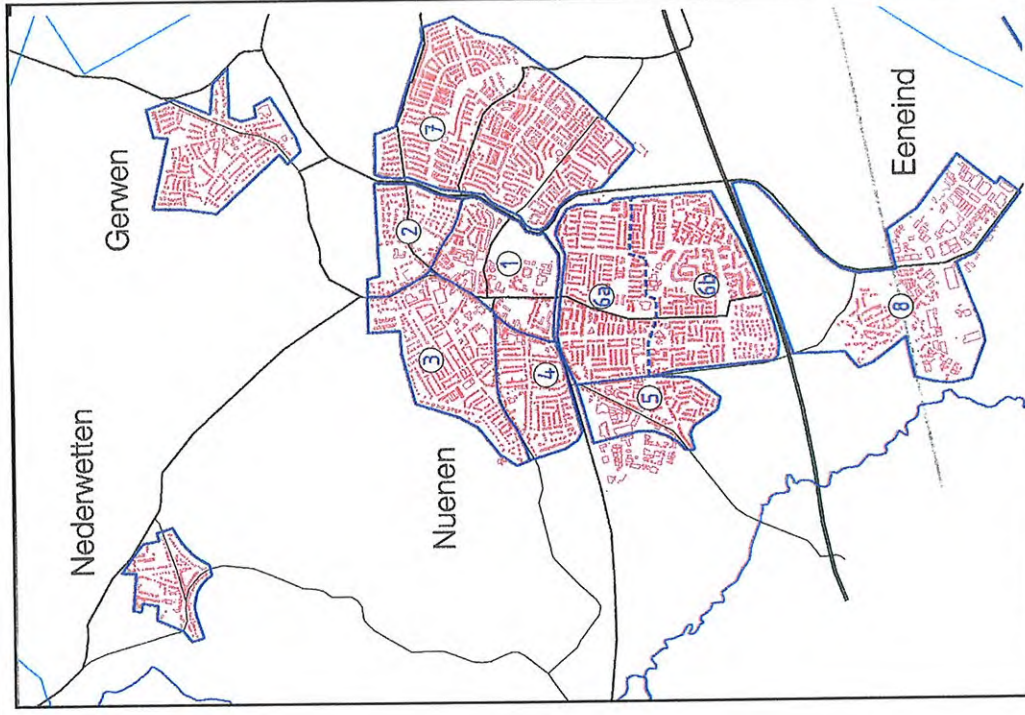
Niet in de laatste plaats heeft de overheid een sturende rol gespeeld in de soortkeuze van beplantingen (zie hoofdstuk 3.2.1 "Het belang van bomen"); oorspronkelijk vanuit functionaliteit en later ook vanuit esthetisch oogpunt.

Om het bomenareaal in beeld te krijgen zijn inventarisaties uitgevoerd. Hierbij is onderscheid gemaakt in de grootte* van de bomen:

- de eerste grootte: tot 30 meter hoogte;
- de tweede grootte: maximaal 12 tot 15 meter;
- de derde grootte: 6 tot 8 meter hoog.

Parallel aan de inventarisaties wordt de stedenbouwkundige ontwikkeling beschreven, opgedeeld per periode.

Bij de weergave van de inventarisatieresultaten wordt de bebouwde kom van Nuenen ingedeeld in blokken (zie kaart).

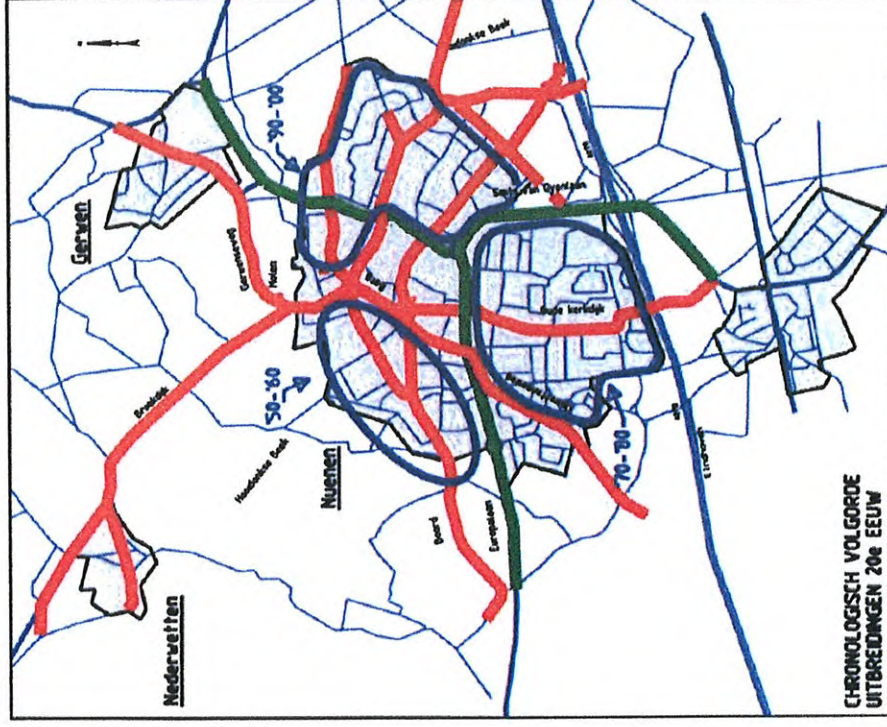

Afb. 16: Overzichtsk kaart van de blokindeling

Uitbreidingen in kleine kernen zijn moeilijker te herkennen dan die in grote steden. Dit komt vanwege het feit dat deze uitbreidingen meestal kleinschaliger zijn en er meerdere dicht bij elkaar voorkomen. Voor Nuenen is een indeling ontstaan over vier periodes, te weten:

- Nuenen, de oude kern;
- Jaren vijftig en zestig;
- Jaren zeventig en tachtig;
- Jaren negentig tot heden;
- Eeneind, wonen en bedrijven I en II.

De kernen van Gerwen en Nederwetten zijn in hun geheel bekeken. Volgens deze indeling zal een korte samenvatting worden gegeven.

Afb. 17: Chronologische volgorde uitbreidingen 20^e eeuw

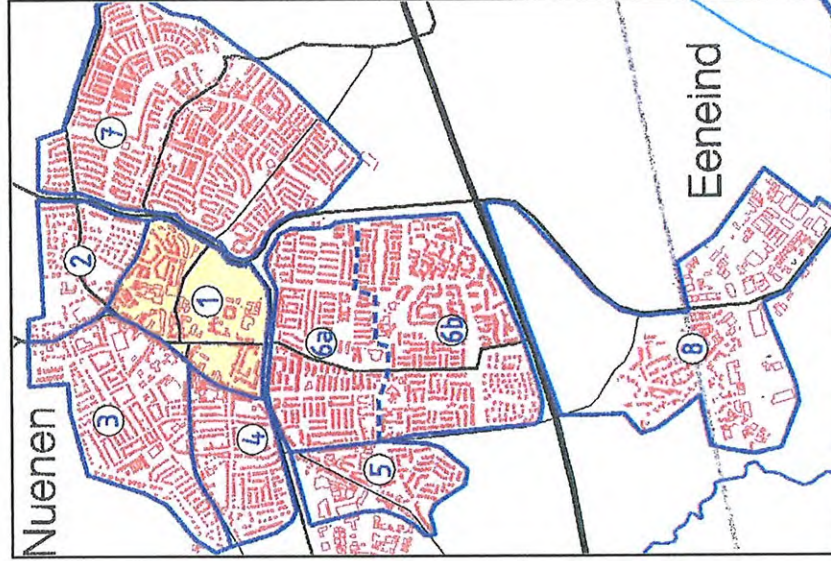
2.4.1 Nuenen, de oude kern; blok 1

De ontwikkeling van de kernen van Nuenen, Nederwetten en Gerwen kent een oude historie, doordat de gronden hier al in een vroeg stadium zeer bruikbaar en daardoor ontginbaar waren. Voor de ontwikkeling van deze antropogene elementen waren met name in het oude verleden de abiotische factoren* (water, bodem en reliëf) van belang omdat men vroeger minder dan nu in staat was deze factoren te beïnvloeden. Vanuit de kronkelige ligging van hogere gronden en lager gelegen natte gedeeltes levert dit het huidige beeld van kronkelige linten van boerderijen en bomenrijen op.

- **Blok 1:**
Het blok kenmerkt zich door weinig verscheidenheid in de kleine boomsoorten. Er is veel achterstallig onderhoud: boompalen, schades die niet behandeld zijn en snoeiachterstand. De groeiplaatsen zijn slecht, waardoor de bomen in vitaliteit achteruit gegaan zijn.

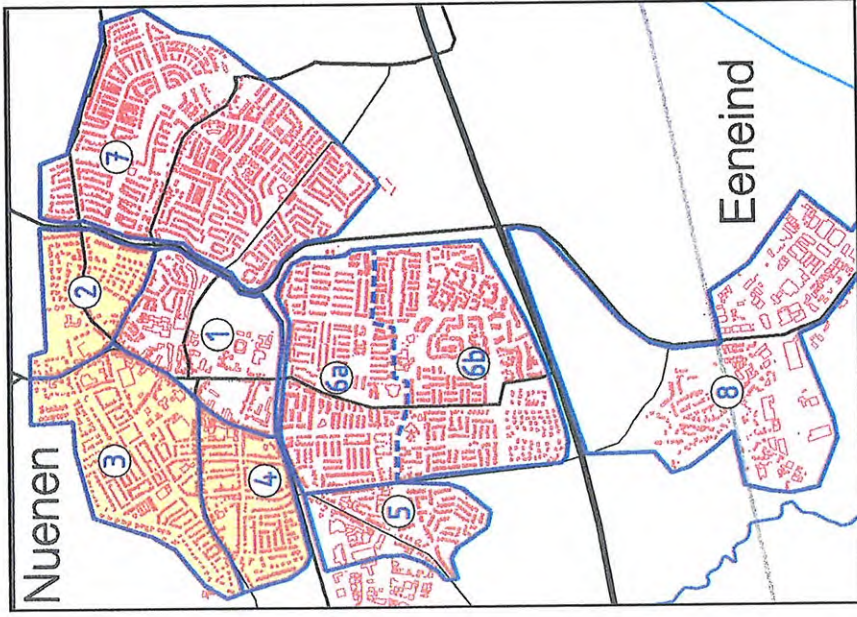
Het sortiment is als volgt te beschrijven:

Blok 1	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, linde, esdoorn, plataan, kastanje.
2 ^e grootte	Berk, els, es, hazelnoot.
3 ^e grootte	Sierpeer, sierappel, lijsterbes, bolacacia, bolesdoorn.

Afb. 18: Nuenen blok 1

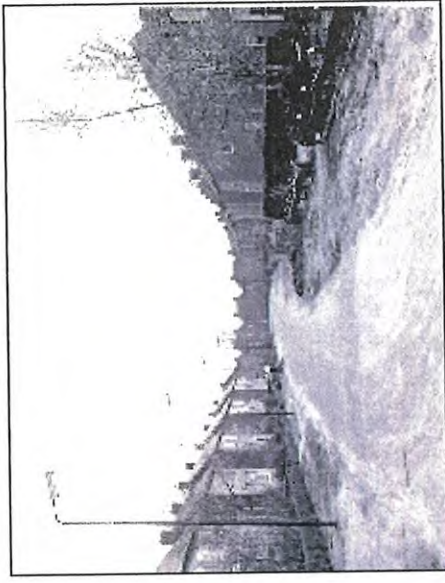
2.4.2 Jaren vijftig en zestig; blokken 2, 3 en 4

Afb. 19: Nuenen blok 2, 3 en 4

In het noordwesten van Nuenen zijn de uitbreidingen van direct na de oorlog – de periode van de vijftiger en zestiger jaren - gepleegd. Ze zijn te herkennen aan een helder stedenbouwkundig patroon met rechte straten en handhaving van de oorspronkelijke structuren.

De openbare ruimte bestaat hoofdzakelijk uit relatief smalle straten die meestal versteend zijn; de groenstroken zijn ingeklemd door de verharding. De overheersende indeling bestaat uit een driedeling, namelijk trottoir – rijweg – trottoir, waarbij er langs de trottoirband geparkeerd wordt. Eventuele bomen staan in het trottoir, evenals de openbare verlichting. Het principe van het half open of half gesloten bouwblok wordt veelvuldig toegepast. In de kleine kernen wordt vaak het bouwprincipe twee onder een kap gebruikt, terwijl in de kern van Nuenen het principe van het gesloten bouwblok gebruikt wordt. De architectuur van de woningen is evenzo herkenbaar voor die periode. Deze is eenvoudig en – naar huidige begrippen – schraal van kwaliteit. Dit is te verklaren doordat men spreekt over de periode van wederopbouw, waarin geen plaats was voor rijke en extravagante architectuur. Duidelijk is te zien dat het autobezit en -gebruik in deze periode laag was. In het gedeelte met de bungalows tussen Sparrenlaan en Lissevoort zijn groene bermen aangelegd en ontbreken de trottoirs. Voor zover men niet over mogelijkheid tot parkeren op eigen terrein beschikt, wordt er op straat geparkeerd. Met een groeiend autobezit wordt dit een hevig toenemend probleem.

Afb. 20: Oranjestraat Nuenen zestiger jaren

- **Blok 2:**
In dit blok zijn veel straatnamen vernoemd naar boomsoorten. Niet in alle gevallen is de gekozen beplanting echter ook in overeenstemming met de straatnaam. Er is sprake van snoeiachterstand (dubbele toppen, plakoksels*, niet opgekroond* voor verkeer zoals vuilniswagens). Ook zijn de bomen in de verharding matig van kwaliteit door niet goed aangelegde groeiplaatsen. Veel lijsterbessen zijn matig tot slecht te noemen door slechte groeiplaatsen, in combinatie met de hoge leeftijd. Bij vervanging wordt groeiplaatsverbetering toegepast. Bij de aanleg zijn meerdere soorten door elkaar geplant.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 2	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, Amerikaanse eik, moeraseik, linde, beuk, kastanje
2 ^e grootte	Berk, haagbeuk, els, ginkgo, esdoorn, zwarte berk
3 ^e grootte	Sierpeer, bolcatalpa, lijsterbes, hazelnoot, meidoorn

- **Blok 3:**
Het blok bevat veel eiken en berken. Veel straten hebben dezelfde bomen in een blok (esdoorn en sierpeer): de bomen zijn per soort bij elkaar in groepen aangeplant. Er is sprake van achterstallig onderhoud (achterstand in opkronen en snoeien) en de plantgaten in de bestrating zijn matig van kwaliteit. De inboet* is niet zorgvuldig uitgevoerd: de sierpeer, esdoorn en sierappel zijn met andere cultivars* ingeboet, vermoedelijk door voorraad problemen bij de leverancier. Ten slotte valt op dat de moeraseiken te dicht op de woningen (vier tot zes meter) staan. Hierdoor ontstaan er problemen door wortelopdruk en lichtinval in woningen.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 3	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, Amerikaanse eik, moeraseik, es, esdoorn
2 ^e grootte	Berk, haagbeuk, els, ginkgo, esdoorn, zuileik
3 ^e grootte	Sierappel, sierpeer, knotwilg, bolcatalpa

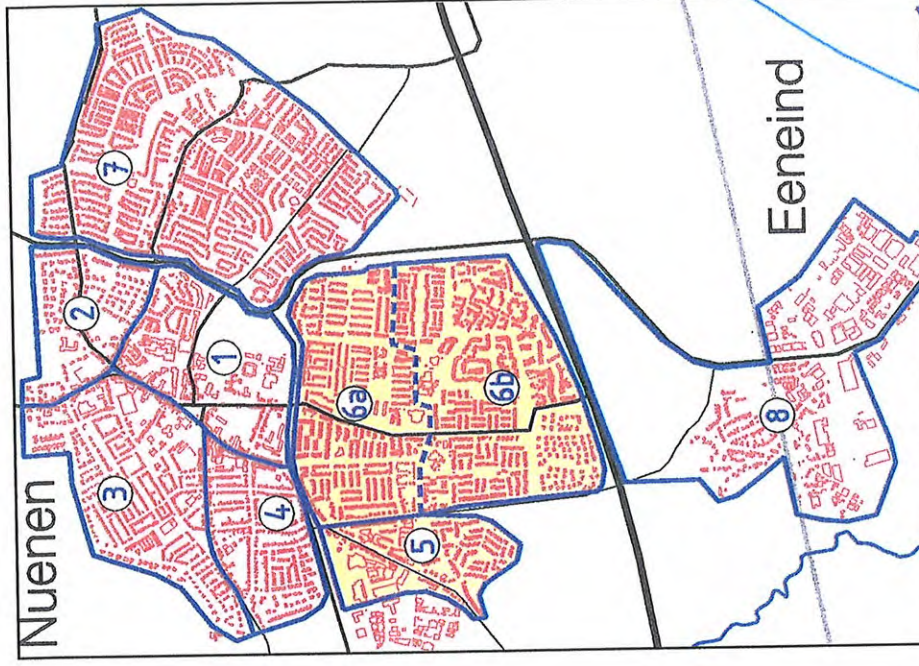
- **Blok 4:**
In dit blok komen mooie lanen met moerasseiken en zwarte berken voor. Er komen prachtige grillige oude bomen voor zoals platanen en christusdoorn.
De beplanting in de bestrating is matig van kwaliteit.
Opvallend is de matig tot slechte kwaliteit van de lindebomen in het bijzonder door de slechte groeiplaatsen; de bomen zijn vermoedelijk te oud om nog gered te kunnen worden.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 4	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, moeraseik, linde, beuk, plataan, kastanje, iep
2 ^e grootte	Berk, haagbeuk, els, esdoorn, es, zwarte berk
3 ^e grootte	Sierpeer, lijsterbes, honingboom, leilinde, dakplataan, meidoorn, sierkers

2.4.3 Jaren zeventig en tachtig; blokken 5 en 6

In deze periode verlaat men het rechte wat mathematische stedenbouwkundige principe en grijpt naar meer organische structuren*. Men heeft duidelijk genoeg van het rechte voorspelbare en daardoor wat saale principe. Met name een groeiend milieubesef is aanleiding te zoeken naar meer natuurlijke structuren. In het gebied ten zuiden van de Europalaan en ten westen van de Smits van Oyenlaan is de overgang van rechte structuren naar organische structuren duidelijk te herkennen. In het gedeelte ten noorden van de Meierijlaan, Hoge Brake en Klamperstraat heerst nog het principe van de rechte straten en bouwblokken en ten zuiden ervan zien we de meer organische structuren.

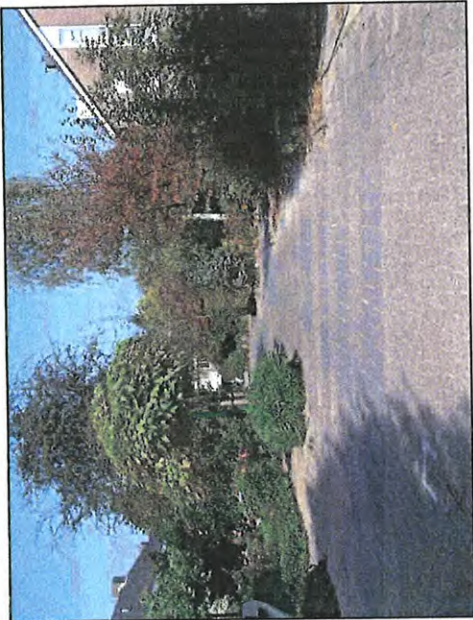
Afb. 21: Nuenen blok 5 en 6

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen

Deze structuren zijn te herkennen aan de ervenstructuren en de grillig geschakeerde bebouwing en idem dito openbare ruimte. Het groene karakter van deze buurten wordt overwegend zeer gewaardeerd. De nieuwe structuur brengt echter, met name voor onbekenden, problemen met de oriëntatie en herkenbaarheid met zich mee. Ook sociale onveiligheidsgevoelens steken de kop op, omdat men geen overzicht heeft en er vele donkere hoekjes en gaten in de structuur voorkomen.

In de jaren zestig en zeventig (overgang van de hiervoor beschreven blokken) is Nuenen in een zeer hoog tempo uitgebreid. Gelijktijdig met deze snelle uitbreidingen vond een verschuiving plaats in de visie op het groen in de woonomgeving: veel en snelgroeiend groen met een grote dichtheid op relatief kleine oppervlakten op plaatsen waar het niet kon. Bomen zoals eiken werden in kleine ruimten geplant zonder rekening te houden met de noodzakelijke groeiomstandigheden. Bosplantsoen-beplantingen werden met tientallen tegelijk op een paar vierkante meter geplant, zoals aan Puyven, Barisakker, Refelingse Erven en Molvense Erven. De bewoners moesten het idee hebben dat hun woonomgeving was gerealiseerd in een dicht bestaand bos en niet andersom.

Met name in dit deel van Nuenen manifesteert zich de problematiek van bomen versus riolering wat zich o.a. uit in veel wateroverlast op straat na regenbuien.

Afb. 22: Molvense Erven; vóór reconstructie

Afb. 23: Molvense Erven na reconstructie

- **Blok 5:**
In dit blok is sprake van achterstallig onderhoud (boompalen die te lang zijn blijven staan). De moeraseiken zijn hier een goede keuze maar te laat opgekroond, waardoor er grote wonden* ontstaan. De bomen van de 3^e grootte zijn slecht.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 5	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, moeraseik, acacia
2 ^e grootte	Berk, zwarte berk, ginkgo
3 ^e grootte	Sierpeer, lijsterbes

- **Blok 6a en 6b**
Dit blok geeft een rommelig beeld en er is sprake van achterstand in onderhoud. Er is geen 'rust' in de woonstraten door de verschillende soorten en er zijn te veel bomen. De jonge aanplant is matig tot slecht en veel bomen in de verharding komen slecht tot ontwikkeling. Bij herstratingswerkzaamheden en reconstructies worden wel groeiplaatsverbeteringen toegepast.

Afb. 24: Groeiachterstand door slechte groeiplaatsen in verharding

Blok 6a onderscheidt zich van 6b door een rommeliger beeld van de beplanting. Blok 6a is ook erg vol geplant met bomen, waardoor de groei ruimte te beperkt is.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 6	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, moeraseik, wilg, Amerikaanse eik
2 ^e grootte	Berk, els, esdoorn, es
3 ^e grootte	Sierpeer, lijsterbes, meidoorn, sierappel

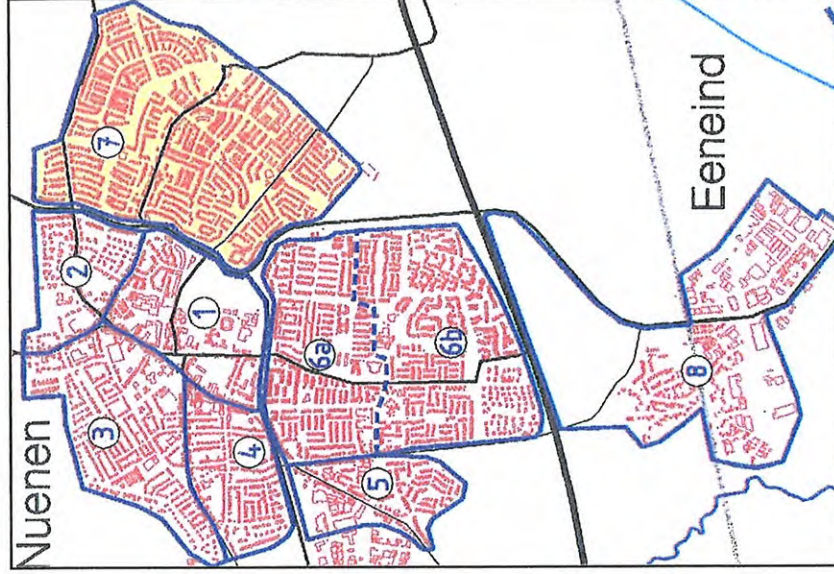
2.4.4 Jaren negentig – heden; blok 7

Na de periode van de zogenoemde 'bloemkool' structuren, grijpt men opnieuw terug naar de helderheid, overzichtelijkheid en de meer formele structuren. Ook de schaalvergroting gaat in het proces zijn stempel drukken. Niet meer de woning of het bouwblok zijn onderwerp van gesprek, maar gehele wijken worden in één keer ontworpen en in aaneengesloten proces gebouwd.

Afhankelijk van de economische situatie zijn buurten ruimer van opzet of juist krapper. Er schijnt een nieuw evenwicht te zijn ontstaan tussen heldere bebouwings- en verkeersstructuren en de organische groenstructuren, al dan niet met waterpartijen. De uitbreidingswijken van de kleine kernen en de steden gaan steeds meer op elkaar lijken. De openbare ruimte wordt opnieuw ruimer opgezet en wordt zo de 'drager' van de bebouwingsstructuren. Ook de hiërarchie van hoofdstraten en gewone straten is teruggebracht.

Afb. 25: Ruime woonstraat blok 7; Jonker-Florislaan

Afb. 26: Nuenen blok 7

- Blok 7

In dit blok staan minder bomen, maar de onderhouds-toestand is beter. Bomen van de eerste grootte hebben wel een onderhoudsachterstand. In de straten zijn veel verschillende soorten en cultivars gebruikt, waardoor het beeld rommelig wordt. Bomen in bestrating zijn matig tot slecht door slechte groeiplaatsen. Plantafstanden zijn vaak te klein, waardoor bomen elkaar 'verdringen'.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 7	Sortiment
1 ^e grootte	Moeraseik, inl. eik, linde, plataan, kastanje
2 ^e grootte	Berk, els, es, hazelhoot
3 ^e grootte	Sierpeer, sierappel, lijsterbes, bolacacia, bolesdoorn

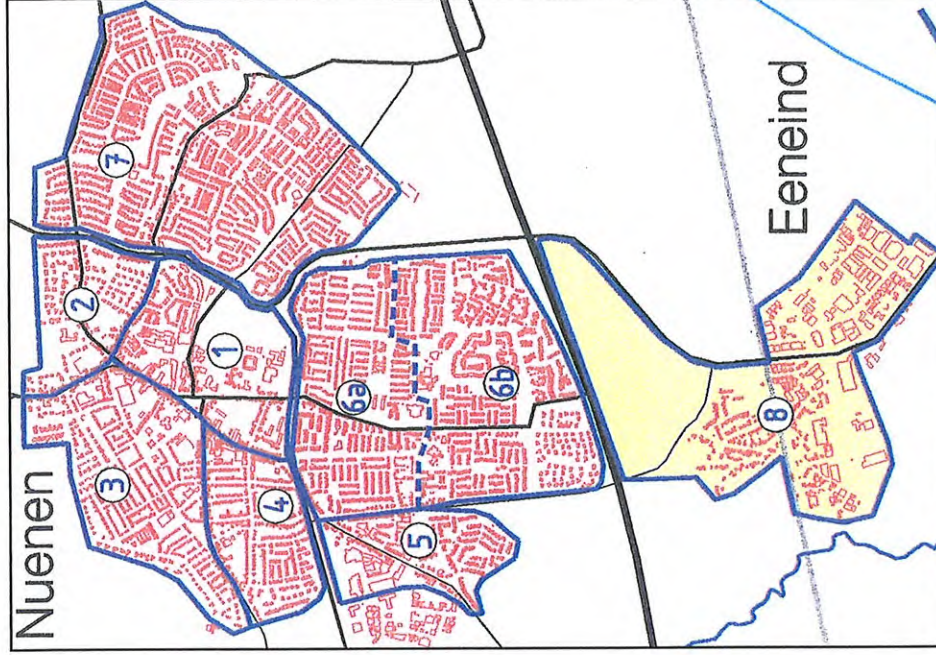
2.4.5 Eeneind, wonen en bedrijven I en II; blok 8

- Blok 8

De kern Eeneind ligt gescheiden door de snelweg A 270 en recreatieplas Enode van Nuenen. In dit blok staan mooie grote bomen. Er is destijds gekozen voor een beperkt sortiment. De vitaliteit is opvallend goed. Er is forse snoeiachterstand. Aandachtspunt is hier dat er te grote bomen onder de hoogspanningskabels staan.

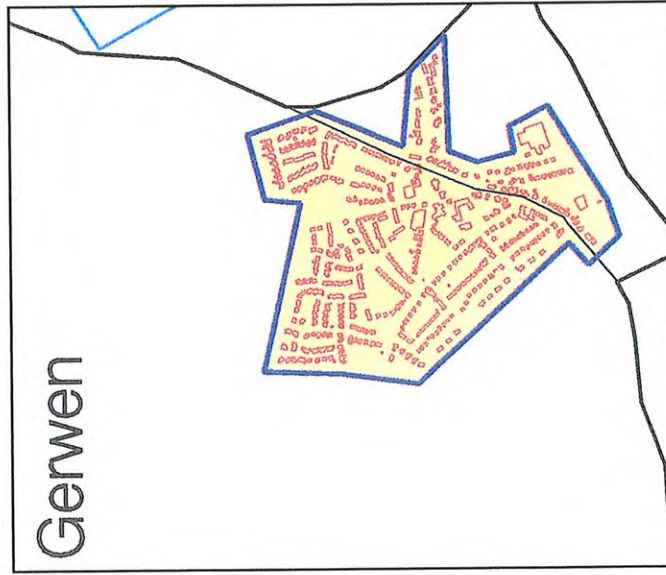
Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Blok 8	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, linde, beuk, plataan, kastanje,
2 ^e grootte	Berk, esdoorn, es, zuileik
3 ^e grootte	Bolacacia, amberboom

Afb. 27: Nuenen blok 8

2.4.6 Gerwen

Afb. 28: Blok Gerwen

- Blok Gerwen
In Gerwen komen veel berken en eiken voor. Opvallend is de achterstand in het snoeien, met name het opkronen. De inboet is onzorgvuldig en de keuze voor boomsoorten lijkt niet doordacht: er is ingeboet met verschillende cultivars en de leeftijd verschilt erg: er staan bomen van acht jaar tussen bomen van zestig jaar. Dit laatste levert een chaotisch beeld op. De plantafstanden zijn op veel plekken erg klein. Bomen staan vaak te dicht bij lichtmasten.

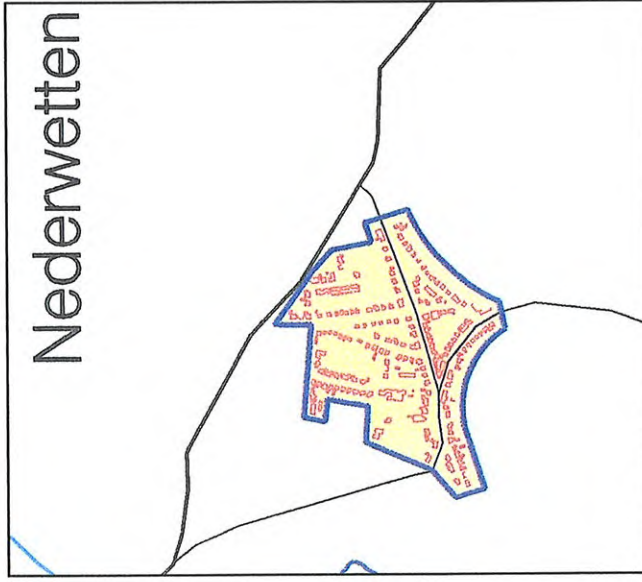
Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Gerwen	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, Amerikaanse eik, suikeresdoorn, es, linde, kastanje,
2 ^e grootte	Berk, haagbeuk, esdoorn, ginkgo
3 ^e grootte	Lijsterbes, meidoorn

Afb. 29: Boom dicht tegen lichtmast

2.4.7 Nederwetten

Afb. 30: Blok Nederwetten

- Blok Nederwetten
Nederwetten bestaat vooral uit lindes en esdoorns. De onderhoudstoestand is matig door snoeiachterstand. De vitaliteit is vaak slecht door slechte groeiplaatsen. Er is kleinschalige aanplant gedaan in aantallen van vijf tot zeven stuks. Dit komt doordat deze aangeplant zijn op het moment dat nieuwe woningen werden opgeleverd. Dit levert een onrustig beeld op. De Nieuwe Ervenstraat is een prachtige lindelaan.

Het sortiment is als volgt te omschrijven:

Nederwetten	Sortiment
1 ^e grootte	Inlandse eik, linde, Amerikaanse eik
2 ^e grootte	Berk, esdoorn, ginkgo
3 ^e grootte	Lijsterbes

Afb. 31: Nieuwe Ervenstraat

2.5 Achterstallig onderhoud

In de gemeente Nuenen c.a. is lokaal achterstallig onderhoud aan bestratingen en riolering. Hieraan wordt gewerkt door het uitvoeren van reconstructies en het herinrichten van straten waarbij alle disciplines, met name bestratingen, riolering, openbare verlichting en groen, worden betrokken. Deze werken hebben gevolgen voor de bomen en houtopstanden, waarmee rekening gehouden dient te worden. Er moet dan worden gedacht aan bijvoorbeeld

- rioolvervanging, waarbij de volgende knelpunten kunnen ontstaan:
- De ondergrondse structuur kan worden verstoord, waardoor de doorwortelbare ruimte verkleind wordt;
- Het ontstaan van 'bloempotten', te kleine boomgroeiplaatsen met zwarte grond, omgeven door onvruchtbaar zand;
- Kap van takken en – met name – wortels bij de uitvoering van werkzaamheden, waardoor instabiliteit en vermindering van voedsel- en vochtopname plaatsvindt door de bomen.

Afb. 32: Juliana-Bernard-boom hoek Berg - Broekdijk

Door capaciteitsgebrek vindt momenteel nog geen handhaving plaats op de naleving van de regelgeving in de APV.

2.6 Waardevolle en gelegenheidsbomen in de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten

Deze door de raad vastgestelde lijst is opgesteld in april 1992, aangepast in februari 1995 en geheel herzien en bijgewerkt in februari 2003. Deze lijst wordt in de APV* aangeduid als lijst met Waardevolle Tuin- en Erfbomen.

2.7 Ecologie

De ecologie in de jaren zeventig en tachtig bestond uit de aanleg van waterpartijen en groenverbindingzones. De Hoojdonkse Beek is door de provincie als ecologische structuur* aangewezen. Met betrekking tot de ontwikkeling van een visie is het van belang de ecologie mee te wegen. Zie meer hierover in het hoofdstuk Analyse en visie.

2.8 Waardering en beleving door bewoners

De gemeente heeft een enquête gehouden onder de bewoners, waarin hen gevraagd werd naar de ervaringen rond het bomenbestand. De respons was goed: 94 reacties.

Voor de beeldvorming wordt een samenvatting van de vragen en beantwoording van de enquête gegeven:

- *Welke plekken met bomen in de gemeente Nuenenervaart u als prettig of mooi? Waarom?*
Respondenten zijn in het algemeen erg enthousiast over het groen en met name de bomen in de gemeente Nuenen c.a.. Opvallend vaak wordt de omgeving van de Andrieskerk genoemd; in het algemeen komt de gehele gemeentelijke openbare ruimte aan bod. Vooral grotere en oudere bomen worden hoog gewaardeerd. Er zit veel overeenkomst in de terminologie: "karakteristiek, mooi, groen, heerlijk, lommerrijk, prachtig, rustgevend, verkoelend in de zomer".
- *Welke zaken zijn voor verbetering vatbaar? Denk hierbij bijvoorbeeld aan: plaats van bomen, soort bomen, aantal bomen, onderhoud.*
 - Verantwoording waarom bomen verdwijnen;
 - Bomen van de eerste grootte;
 - Planten met oudere bomen en niet jong en klein materiaal,
 - Wortelopdruk;
 - Parkeerschade die ontstaat doordat bomen op de verkeerde plaats staan;
 - Meer variatie;
 - Als bomen worden gerooid, nieuwe planten;
 - Overlast door pollen;
 - De eik en beuk scoren hoog in populariteit in tegenstelling tot de berk en de els;
 - Dood hout dat uit bomen waait;
 - Bomen die druipen niet (her)planten;
 - Onoverzichtelijke situaties in het verkeer;

- Ook hier weer de omgeving van de Andrieskerk, waar men zich zorgen maakt over het bomenlaantje;
- Bomen aan Boord zijn niet mooi meer.

Afb. 33: Het trouwlaantje bij de Andrieskerk

- *Heeft u naast bovenstaande verbeteringen, nog andere wensen met betrekking tot bomen in de gemeente Nuenen?*
 - Kapvergunning en handhaving hierop;
 - Toepassen van de Methode Raad*;
 - Dood hout beter uitsnoeien en blad ruimen;
 - Snoeien om oorspronkelijke habitus te behouden;
 - Vitale bomen in stand houden;
 - Juiste soortkeuze (oorspronkelijke soorten);

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen

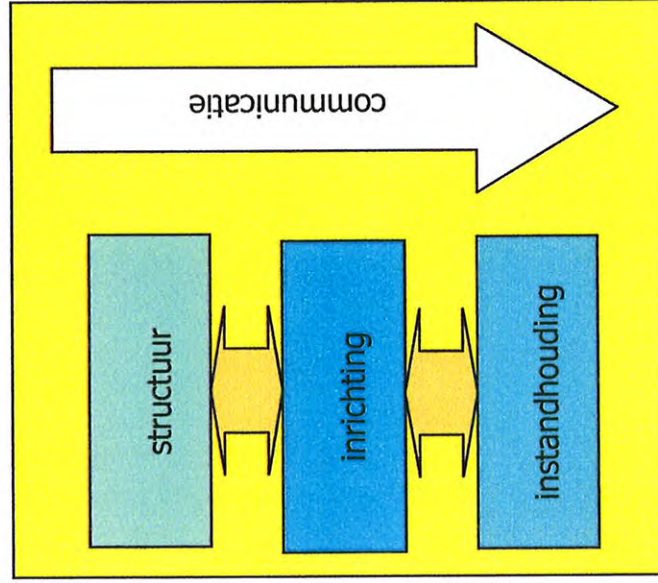
- Betere coördinatie van grondwerken;
 - Bomendokter advieslijn voor burgers;
 - Andriesplein, bomen behouden;
 - Behoud van de groene omgeving;
 - Vincent van Goghstraat bomen laten staan bij bebouwing van het sportcomplex;
 - Rooien van bomen in een straat om en om en niet de hele straat in een keer; herplanten van wat gerooid is;
 - Zorgvuldig bomenbeleid formuleren en uitvoeren.
- *Diversen: onder andere klachten of opmerkingen.*
 - Plaatsen van bladbakken;
 - Blad ruimen;
 - Bomen aan de Boord zijn verminkt; was het echt noodzakelijk?
 - Zorgvuldiger omgaan met het verzoek tot rooien als er verharding (steen) voor in de plaats komt.

3 Analyse en visie

In dit hoofdstuk wordt vanuit de inventarisatie een analyse opgesteld waarna een visie wordt vormgegeven. Hiervoor wordt een schematische indeling gebruikt waaraan de verschillende aspecten worden opgehangen.

Deze indeling bestaat uit drie onderdelen:

1. Structuur (punten, lijnen en vlakken en de betekenis van de bomen daarbinnen: de vorm en aantallen waarin bomen geplaatst zijn, bepaalt de structuur);
2. Inrichting (de kwalitatieve, kwantitatieve en ruimtelijke invulling van de structuur: hoe is de structuur vormgegeven);
3. Instandhouding functionaliteit en kwaliteit van de structuur (hoe kan de structuur optimaal in stand worden gehouden).

De volledige onderbouwing van analyse en visie is terug te vinden in deel II.

4 Strategie

Om de visie (het ontwerpen, inrichten en het instandhouden van het huis) te kunnen vormgeven wordt een strategie ontwikkeld. Deze strategie moet leiden tot een onderbouwd en gedragen beleid voor het duurzaam instandhouden van het bomenbestand in Nuenen.

Deze strategie volgt opnieuw de structuur uit het hoofdstuk "Analyse en Visie".

Voor de invulling van de strategie is een 'brainstorm' gehouden met een groep deskundigen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie van Nuenen (zie bijlage 9.1).

De volledige beschrijving van de strategie is terug te vinden in deel II.

5 Epiloog

In het bomenbeleidsplan voor de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten worden belangrijke stappen gezet om te komen tot het bereiken van de visie van de gemeente: "Nuenen is een bomenbolwerk".

Allereerst is de bomenstructuur vastgesteld. Vervolgens zijn handreikingen gedaan voor de inrichting van de structuur. Daarnaast is gekeken naar de instandhouding van de structuur en van de daarin bevindende elementen. Tenslotte zijn handvatten opgesteld voor het beheer van de bomenstructuur. Per structuuronderdeel wordt in dit hoofdstuk een resumé gegeven.

Voor het volledig epiloog wordt verwezen naar deel II.

6 Implementatie

Voor het implementeren van het bomenbeleidsplan dienen een aantal producten ontwikkeld, aangepast of nader uitgewerkt te worden.

Onderstaande lijst is een indicatie van de producten, gerubriceerd naar de in het bomenbeleidsplan gehanteerde indeling:

- Structuur
 - Stedenbouwkundige visie
 - Groenstructuurplan
 - Bestemmingsplannen
 - Lijst waardevolle en gelegenheidsbomen
- Inrichting
 - Procedure planontwikkeling
 - Beheertoets* inclusief lijst financiële kengetallen
 - Koppeling bouwvergunning/ kapvergunning
 - Elementencatalogus*
 - Moederbestek* aanleg bomen
 - Moederbestek overig (bescherming te handhaven bomen)
- Instandhouding
 - Beheerplan
 - Lijst financiële kengetallen voor uitvoeringsbestek
 - APV

7 Naschrift

7.1 Deelnemerslijst

Stuurgroep:

Gemeente Nuenen:

- dhr. F. Verhallen
- mw. B. Hontelez
- dhr. P. van Mierlo
- dhr. H. Polderman
- dhr D. Senders
- mw. J. van Esch
- mw. J-L Withaar

V&T Kring:

- dhr. B. Tooren

Klankbordgroep:

- dhr. F. van Asten
- dhr. H. Franke
- dhr P. Gielen
- mw. N. Linders
- mw. B. Rozendaal
- dhr B. de Smit
- dhr. T. Verijsdonk
- dhr. W. van Weert

- dhr. B. Tooren (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- dhr. L.J. Purmer (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- dhr. H. Polderman (geen klankbordgroeplid; wel aanwezig)
- mw. B. Hontelez (voorzitter)

7.2 Dankwoord

Mensen hebben bomen nodig

Iedereen heeft bomen in de buurt, in de tuin, in de straat of in het park of een bos dichtbij. We zijn daar zo aan gewend, dat het niet meer opvalt. Pas als je je voorstelt hoe ons leven er zonder bomen uit zou zien, krijg je een onbehaaglijk gevoel.

Uit onderzoek is gebleken dat de natuur veel effect heeft op de gezondheid van mensen. We blijven geestelijk en lichamelijk gezonder als we meer zicht hebben op de natuur. Bomen in een stad of in ons dorp zijn derhalve gemakkelijke en goedkope gezondmakers. Bekend is dat huizen 10% meer waard kunnen zijn met bomen in de tuin of in de straat. Daar kun je als huizenbezitter dus van profiteren. Een groene gemeente als Nuenen biedt iedereen meer kans op welvaart en welzijn.

Voor de gemeente Nuenen is het bomenbestand zowel voor het leefmilieu in de bebouwde omgeving als voor de cultuurhistorische waarde een kostbaar erfgoed. Echter, ons bomenbestand komt, vanwege onder andere verkeersintensiteit, reconstructies en stedenbouwkundige aanpassingen steeds meer in het gedrang. De zorg voor dit erfgoed was de aanleiding tot het beschrijven van een onderbouwd bomenbeleid. Bij uitvoering hiervan wordt Nuenen een **bomenbolwerk**.

Aan het bomenbeleidsplan is gewerkt door een klankbordgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging van diverse Nuenense organisaties en verschillende medewerkers van de ambtelijke organisatie. Het geheel is begeleid en uitgevoerd door het bureau V & T Kring.

Namens Burgemeester en Wethouders spreek ik mijn waardering uit voor de wijze waarop deze beleidsvisie tot stand is gekomen en dank met name de klankbordgroepleden die op vrijwillige basis bijdrage en inzet hebben geleverd.

Frans Verhallen
Wethouder gemeente Nuenen

8 Literatuurlijst

Lijnen door Brabants land, 1997
J. Coenen: "Gegeven Sint Barbara 1300"

9 Bijlagen

9.1 Verslag brainstorm

Verslag brainstorm Nuenen 10 juli 2002 Ontwikkeling visie bomenbeleidsplan

Aanwezig: Hugo Polderman, Dirk Senders, Arie Ras, Peter de Wolf, Boudewijn Tooren, Harry Verhallen, Bernadette Hontelez (later), Luit-Jan Purmer

De eerste oriëntatie: Wat is het doel dat ons voor ogen staat met het bomenbeleidsplan?

1. Instandhouding
 - a) Planologische waarden van boomstructuren; vastleggen in bestemmingsplannen
 - b) Duurzaamheid
 - c) Handvat voor (integraal) beheer (inclusief regulering & handhaving)
 - d) Afstemming tussen ontwerp en beheer
 - e) Vastleggen bestaande structuren
 - f) Versterking (historische waarde) stedenbouwkundige structuren
 - g) Functionele relatie met de omgeving
2. Inrichting
 - a) Nuenens eigen karakter zekerstellen; herkenbaarheid in oriëntatie
 - b) Stedenbouwkundige visie
 - c) Typologische opbouw stedelijke structuur
 - d) Hiërarchische opbouw stedelijke structuur
 - e) Balans tussen verkeers- en verblijfsfunctie
 - f) Reconstructies, herinrichtingen
 - g) Ecologische verrijking voor gemeente
 - h) Vergroting recreatieve waarde
 - i) Sturingsmodel in "conflict" situaties

3. Draagvlak

- a) Politiek commitment
- b) Burgerlijk commitment (voorbeeldfunctie)

Uitgaande van de hierboven genoemde kaders, waarmee kunnen we rekenen; "out of the box" gedacht?

- Keuzemodel om alle conflicten die met bomen te maken hebben op te lossen; stedenbouwkundige basis
- Toekomst: handvatten
- Geld: kosten waard of de boom eruit
- Subjectiviteit wordt objectiviteit (methode Raad); verdedigend argument
- Bomen groeien; overlast in de toekomst
- 70-er jaren geen visie; nu zitten we met de erfenis; keuze: of alles schoonpoetsen, of voortborduren op wat we hebben
- onderscheid: vooroorlogs en naoorlogs en versterking tegenstelling -> herkenbaarheid -> afweging maken wat heb ik en wat doe ik daarmee gereedschap voor r.o.
- helder profiel voor groen, bebouwing en rijweg
- hoe ga je in nieuwe situatie om met vormgeving
- profielen zijn gestandaardiseerd (provinciale nota)
- hoe ver ga je met beschrijving en vastlegging in bbp: methoden aan de hand waarvan je gaat vormgeven; kwaliteit moet worden veiliggesteld, inbreiding en renovatie mogen niet ten koste gaan van groen
- tijdelijk karakter van bomen
- levensduur straat relatoren aan levensduur boom en soortkeuze
- maatschappelijke emotionaliteit
- emotionele weerstand op het kappen van bomen (soortkeuze en levenscyclus van bomen)
- structuren veiligstellen door regulering en handhaving
- bestemmingen vastleggen om later ruimte te hebben voor wijzigingen
- bestemmingen flexibel maken
- kapvergunningen
- strategische keuzes maken tussen wat je wilt handhaven en wat je vrijheid biedt mbt r & h
- beeld op langere termijn (toekomstbomen)

Bomenbeleidsplan gemeente Nuenen

- gebruikers hebben emoties en dit heeft waarde. Deze staat los van de levenscyclus en objectieve waarden van de boom
- boom maakt deel uit van stedelijke architectonisch ensemble; beeld vasthouden of nieuwe visie
- objectieve waardering bomen binnen stedelijke omgeving
- h & r vastleggen voor vestiging bewoners
- burgers meenemen in proces van ontwikkeling van woonwijk (waarom halen we bomen weg)
- migratie binnen wijk moet worden geïnformeerd over ontwikkelingen en motivatie hiervoor
- participatie burger bij beheer van wijk
- burgers laten meedenken over beheer
- soortkeuze: burgers interactief laten meedenken
- informatiestroom wordt groot; burger wordt murw geslagen; meepraten op buurniveau leeft wel
- bij welkom nieuwe bewoners hen informeren over de regelgeving
- meepraten over beheerkeuzes (afweging wel of niet laten participeren; budgetverdeling)
- flexibiliteit binnen keuzes (herzien van de voorgenomen keuze)
- wensen aanwonenden kunnen veranderen en gemeente moet die ruimte kunnen bieden binnen bbb. Heroverweging van strategische keuzes in het verleden
- stedenbouwkundige keuzes staan (architectuur) vast
- bestemmingsplan is vast
- aanleidingen om te komen tot heroverweging helde maken (= integraal beheer); er komen altijd veranderingen
- de treurwilg en de emotionele waarde: proces vastleggen hoe je hier mee omgaat

- **Nadat de voorgaande aspecten worden gecategoriseerd (inrichting, beheer en regulering & handhaving) en daarna samengevat tot korte beschrijvingen:**

Inrichting:

Doelstelling:

De gevonden waardevolle elementen (stedenbouwkundige, architectuur, historie) vastleggen en beschermen voor de toekomst binnen vooraf vast te stellen – integrale – randvoorwaarden met de nodige flexibiliteit.

Beheer:

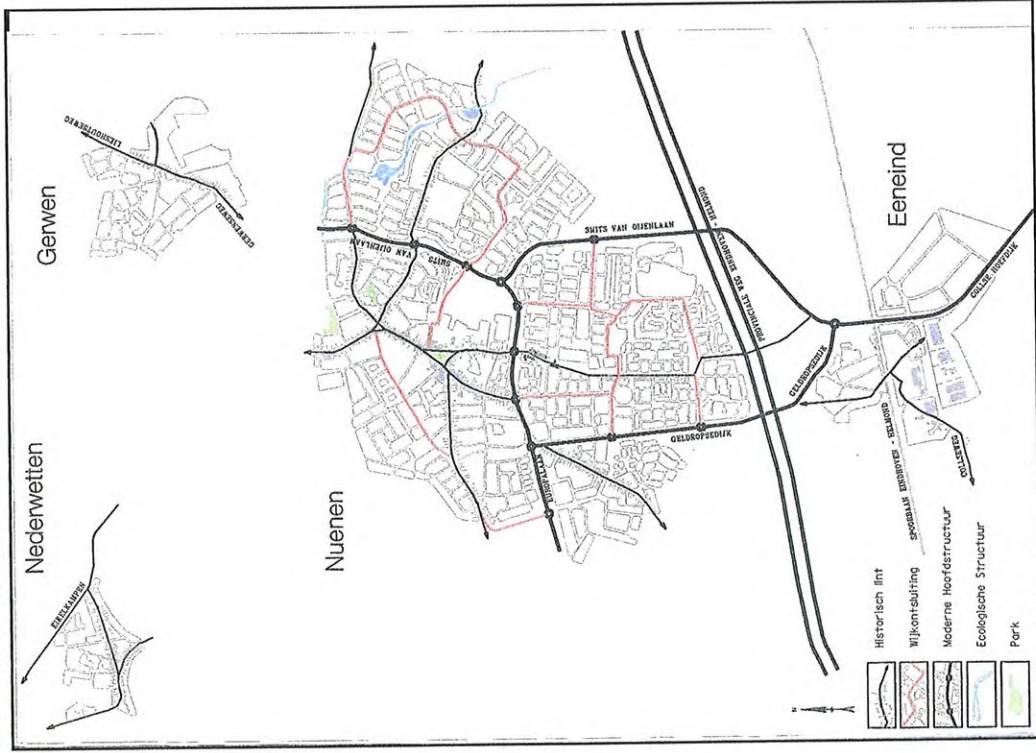
1. Beheerplan
 - a) Doelstellingen (beelden) in de tijd
 - b) Beheergericht ontwerpen en ontwerpgericht beheren
 - c) Ontwerper en beheerder die met elkaar aan tafel gaan
2. Bestemmingsplan als beeldkwaliteitsplan, met een herijking van de oorspronkelijke uitgangspunten; ontwikkelingen door de tijd heen kunnen de oorspronkelijke uitgangspunten (doen) veranderen
3. Financiële kengetallen
4. Bomenfonds

Regulering & handhaving:

1. Structuren duiden en waarborgen in bestemmingsplan
 - a) Huidige situatie opnemen in bomenbeleidsplan
 - b) Nieuwe ontwikkelingen kunnen toelaten (procesbenadering opnemen)
2. Binnen hoofdstructuren ("star"):
 - a) Bestemmingsplan
 - b) APV
 - c) Sanctiebeleid (financiële sancties of herplant)
 - d) Handhaving op naleving (controle)
 - e) Informatie burger
3. Buiten hoofdstructuren ("flexibel"):
 - a) (Eind)beelden
 - b) APV
 - f) Sanctiebeleid (financiële sancties of herplant)
 - c) Belang van de particuliere boom
 - d) Communicatie met burger en participatie in beheer

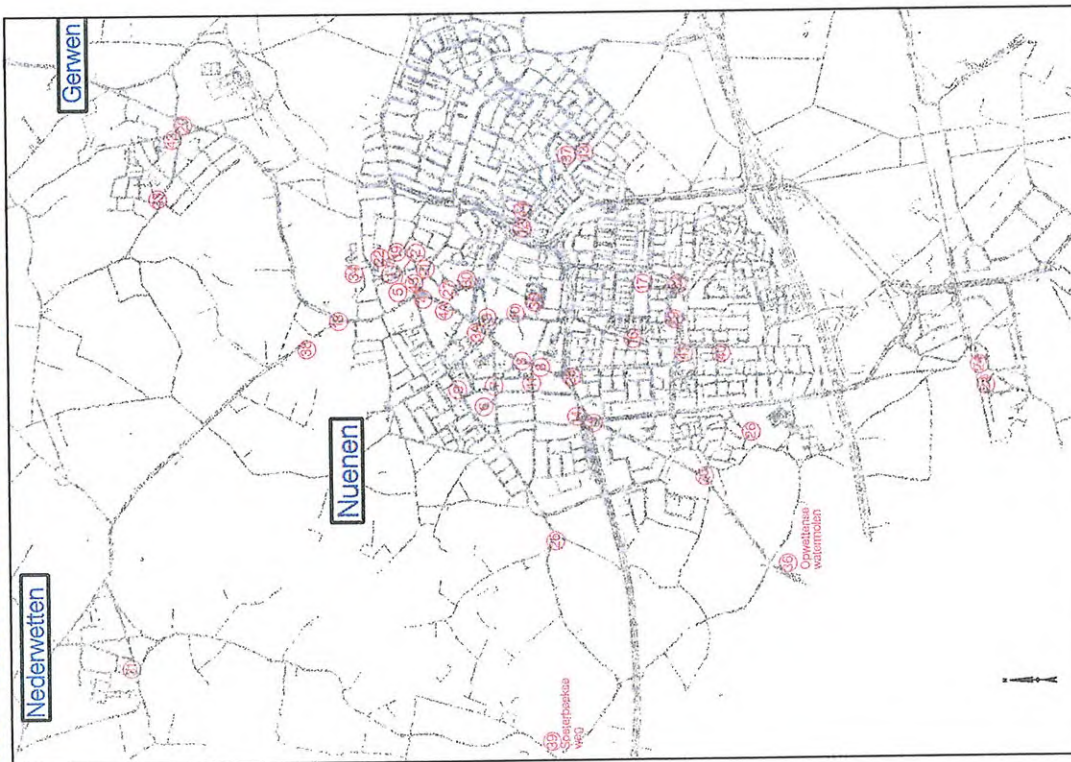
Nuenen, 10 juli 2002.

9.2 Overzichtskaart structuren

Afb. 56: Overzichtskaart van de onderscheiden structuren in Nuenen, Gerwen en Nederwetten.

9.3 Kaart waardevolle en gelegenheidsbomen

Afb. 57: Overzichtskaart waardevolle en gelegenheidsbomen.

9.4 Bronvermelding beeldmateriaal

Het beeldmateriaal dat gebruikt is komt in wisselende volgorde in de delen I, II en III van het bomenbeleidsplan voor. De nummerlijst is het totaaloverzicht van alle in de drie delen gebruikte illustraties.

Afb. 1	Gemeente Nuenen	Afb. 31	V & T-kring Best
Afb. 2	Historische atlas Noord-Brabant 1991 Robas	Afb. 32	V & T-kring Best
Afb. 3	Gemeente Nuenen	Afb. 33	V & T-kring Best
Afb. 4	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 34	Structuurplan
Afb. 5	V & T-kring Best	Afb. 35	V & T-kring Best
Afb. 6	Gemeente Nuenen	Afb. 36	V & T-kring Best
Afb. 7	V & T-kring Best	Afb. 37	V & T-kring Best
Afb. 8	V & T-kring Best	Afb. 38	V & T-kring Best
Afb. 9	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 39	V & T-kring Best
Afb. 10	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 40	V & T-kring Best
Afb. 11	Gemeente Nuenen	Afb. 41	Archief Essent
Afb. 12	Gemeente Nuenen	Afb. 42	V & T-kring Best
Afb. 13	Structuurplan Gemeente Nuenen	Afb. 43	V & T-kring Best
Afb. 14	Verkeersveiligheidsplan Gemeente Nuenen	Afb. 44	V & T-kring Best
Afb. 15	V & T-kring Best	Afb. 45	V & T-kring Best
Afb. 16	Gemeente Nuenen	Afb. 46	V & T-kring Best
Afb. 17	Gemeente Nuenen	Afb. 47	V & T-kring Best
Afb. 18	Gemeente Nuenen	Afb. 48	Gemeente Nuenen
Afb. 19	Gemeente Nuenen	Afb. 49	Gemeente Nuenen
Afb. 20	Gemeente Nuenen	Afb. 50	Gemeente Nuenen
Afb. 21	Gemeentearchief Nuenen	Afb. 51	Gemeente Nuenen
Afb. 22	Gemeente Nuenen	Afb. 52	Gemeente Nuenen
Afb. 23	V & T-kring Best	Afb. 53	Gemeente Nuenen
Afb. 24	V & T-kring Best	Afb. 54	Gemeente Nuenen
Afb. 25	V & T-kring Best	Afb. 55	V & T-kring Best
Afb. 26	Gemeente Nuenen	Afb. 56	Gemeente Nuenen
Afb. 27	Gemeente Nuenen	Afb. 57	Gemeente Nuenen
Afb. 28	Gemeente Nuenen		
Afb. 29	Gemeente Nuenen		
Afb. 30	Gemeente Nuenen		

9.5 Verklarende woordenlijst

Abiotische factoren: factoren die niet biotisch zijn: niet bestaand uit levende organismen.

Adoptie: een boom kan geadopteerd worden door instanties als stichtingen, scholen, bedrijven

Algemeen belang: belang dat voor een meerderheid van de bevolking of maatschappelijk gezien overwegend is.

Antropogene elementen: elementen die in de openbare ruimte zijn aangebracht door de mens.

APV: Algemene Plaatselijke Verordening; de verordening zoals die door de gemeente Nuenen is vastgesteld en aan de hand waarvan gehandhaafd kan worden .

Bakenboom: boom op een markante plaats in het landschap die als herkenningspunt dienst doet.

Beeldbepalende boom: boom die – subjectief gezien – markant en opvallend is; bijvoorbeeld het straatbeeld bepaalt of vanuit de openbare ruimte goed zichtbaar en daardoor een bepalend beeld is.

Beheertoets: toets van de beheerconsequenties van inrichtingsvoorstellen of –wijzigingen.

Belevingswaarde (hoge ~): de waarde die iets vertegenwoordigt in de algemene beleving: met een (hoge) beleving gewaardeerd wil zeggen dat in het algemeen de waarde maatregelen en investeringen tot instandhouding rechtvaardigt.

Biotisch milieu: milieu dat bestaat uit levende organismen.

Blokken: onderscheiden geografische eenheden, gebouwd in een langere (bijvoorbeeld twintig jaar) periode.

Bronnering: kunstmatige – meestal tijdelijke – verlaging van de grondwaterstand door middel van bemaling met pompen.

Cultivar: kunstmatig geteelde variëteit binnen een familie van plant- en boomsoorten.

Dendrologie: leer van de houtachtige gewassen. Dendrologisch waardevol betekent derhalve 'van bijzondere betekenis voor die leer' zoals bijvoorbeeld een zuivere vertegenwoordiger van een soort (genenreservoir).

Ecologische structuur: in het landschap zichtbare en aanwijsbare samenhang van ecologische (natuurlijke) elementen.

Elementencatalogus: verzameling van de elementen die in de openbare ruimte worden gebruikt, van verhardingsmaterialen tot lichtmasten en parkbanken.

Gelegenheidsboom: boom die wordt geplant bij een speciale belangrijke gelegenheid en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst

'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Grensboom: markeert grens van een perceel, begin van een pad of de plaats van een waterloop.

Grootte: bomen worden in drie grootten ingedeeld om inzicht te krijgen in de hoogtegroei:

Een boom van de eerste grootte zal onder normale omstandigheden een hoge leeftijd en grote afmetingen (18 tot 30 m.) krijgen. Hij groeit gewoonlijk niet zo snel en vormt een dichte kroon die veel schaduw geeft. Een boom van de tweede grootte is meer opgaand en luchtig van kroon. Hij groeit veel sneller, bereikt gewoonlijk een leeftijd van 50 tot 80 jaar en taktelt aan het einde van deze periode snel af. In het algemeen is de maximale grootte 12 tot 18 m.

Een boom van de derde grootte blijft kleiner (6 tot 12 m.) en heeft vaak een betrekkelijk korte levenscyclus (ongeveer 25 tot 30 jaar).

Habitus: groeivorm van de boom zoals die zonder ingrepen van buitenaf wordt: zuilvormig, rond, piramidaal maar ook los, compact, dicht.

Herdenkingsboom: boom die geplant wordt bij een herdenking en ook als zodanig wordt geregistreerd.

Houtopstanden: alle vrijstaande solitaire bomen en stroken en wallen van houtige gewassen, van struiken tot bossen.

IMAG-norm: norm voor het onderhoud van elementen in de openbare ruimte, beschreven door het Instituut Mechanisatie Arbeid en Gebouwen. Deze norm wordt algemeen geaccepteerd en gebruikt voor bijvoorbeeld financiële en capaciteitsberekeningen.

Inboet: het vervangen van dood of ziek plantmateriaal.

Inbreidingsplan: plan om een open gebied of ontstaan gebied binnen de bebouwde kom of binnen bebouwing in te vullen of in te richten.

Indringingsweerstand: weerstand die een boomwortel ondervindt bij het zoeken van ruimte in de ondergrond.

Kroezeboom: boom op een markante plaats, met een kruisbeeld (naam vooral gebruikt in het oosten van het land).

Kroon: het gestel van takken van de boom (het bladvormende en -verliezende gedeelte).

Kroonprojectie: de oppervlakte van de grond die recht onder de kroon van de boom ligt. In het algemeen de ruimte die een boom nodig heeft als doorworstelbare ruimte.

Kruis- of kapelboom: gepland naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.

Markeringsboom: gepland ter markering zoals grensbomen* in het agrarisch gebied of bakenbomen* langs rivieren.

Methode Raad: waarderingsmethode aan de hand van vijf criteria om de waarde van een boom te bepalen bijvoorbeeld ingeval de boom sterft of moet verdwijnen en een evenredige schadeloosstelling te kunnen bepalen. **Moederbestek:** beschrijving van de werkzaamheden in aantal en hoeveelheid die moeten worden uitgevoerd bij een werk, om als onderlegger te kunnen worden gebruikt bij aanbesteding en uitvoering.

Monumentale boom: boom die door vorm, leeftijd, soort en standplaats een zo grote waarde gekregen heeft dat die als monument kan worden beschouwd en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst 'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Mythologische betekenis: bijvoorbeeld een Kroezeboom* of een Wodanselk*.

Natuurwaarde: vanwege het belang voor het (plaatselijke) ecosysteem; een boom biedt bijvoorbeeld plaats aan zeldzame plant- of diersoorten zoals vleermuizen of korstmossen.

Opkronen: het wegzagen van de onderste takken van de kroon bijvoorbeeld om hoge vrachtwagens (vuilnisauto's) en bussen ongehinderd te kunnen laten passeren. Opkronen dient in een zo vroeg mogelijk stadium te gebeuren om de wondgrootte te beperken.

Plakoksels: ongezone aanhechting van zware takken aan de boom door een fout in de groei: dit soort takken groeit omhoog zonder een stevige verbinding te hebben met de stam, waardoor breuk in een latere fase te verwachten is.

Profiel: aanzicht van een straat: meest bekend als getekende doorsnede van hoe de straat met alle elementen eruit zou moeten zien.

Park Roosdonck: in het kader van dit plan gegeven naam voor het park naast het gemeentehuis, ingegeven door de molen 'Roosdonck'.

RAW-systematiek: wijze van opbouw en beschrijving van bestekken die algemeen als standaard wordt gehanteerd door zowel overheid als

aannemers. RAW staat voor: Rationalisatie en Automatisering Grond-, Water- en Wegenbouw.

SWOT-analyse: analyse waarbij van een bepaalde situatie de sterktes en zwaktes (strengths en weaknesses) en kansen en bedreigingen (opportunities en threats) in beeld worden gebracht.

Variant groengeleding: in het structuurplan Nuenen, Gerwen en Nederwetten uit 1999 worden twee ruimtelijke varianten onderscheiden, waarbij de 'variant groengeleding' een aantal vormen van groene elementen op regionaal en gemeentelijk niveau beschrijft die voor het bomenbeleidsplan relevant zijn.

VTA-systeem: systeem waarbij de conditie van bomen (periodiek) gecontroleerd wordt. VTA staat voor: Visual Tree Assessment.

Waardevolle boom: boom die algemeen als waardevol wordt gezien en ook als zodanig wordt geregistreerd in de lijst 'Waardevolle en gelegenheidsbomen'.

Wonden: schade aan boom (tak, stam of kroon) als gevolg van aanrijdingen of snoeiwerkzaamheden.

Zeldzaamheid: een boom is zeldzaam als hij bijvoorbeeld uniek is in hoogte, omvang, leeftijd, groeivorm als gevolg van natuurlijke omstandigheden.